

ناسىنى تاغوت

و جورەكانى و چۆنيەتى دوور كەوتنەوھى

شەرھىردىنى

رحمە اللہ

مامۇستا كامەران كەرىم

نووسىنەوھى و ئامادە كىردىنى

زانستخوازىكى شەرھى

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ

بِسْمِ اللّٰهِ ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِ اللّٰهِ وَعَلٰی آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدٰی
بِهَادِهِ . دَوّٰی سُوْپَاس و سَتَاشِش بُوَ اللّٰهُ تَعَالٰی بِنِّ شَهْرِیْک و بِنِّ هَاوَتَاو بِنِّ هَاوِیْتَنَه ،
کَهَوَا سُوْپَاسِی دَهکَهیْن کَه تَاک و شَهْرِیْکِی نِیَه لَهَوَدِی بَهتَهِنَهَا خَالِق و پَهْرَسْتَرَاوِی
رَاسْتَهقِیْنَهیَه لَهکَهَل خُوْیْدَا هِیْج شَهْرِیْکِیْکِی بُوْخُوْی دَانَهنَاوَه بَهوَدِی کَهوَا مَوْشْرِیْکَان گُومَانِی
پِنِّ دَهبَهْن ، وَه بُوْیَهش بَهگَهوَرَهتَرِیْن عِیْبَادَهتِی خُوْی دَانَاوَه اللّٰهُ تَعَالٰی کَهوَا تَهِنَهَا خُوْی
بَه پَهْرَسْتِیْن و هِیْج شَهْرِیْکِیْکِی بُوَ بَرِیَار نَهْدَهیْن ، اللّٰهُ تَعَالٰی بَهوَحْدَانِیَهت رَابْگَرِیْن لَههَهَر
سِنِّ جُوْرَهکَهی تَهوَحِیْد دَا ، بُوْیَه لَهْم سُوْنْگَهیَهوَه مَامُؤَسْتَا کَامَهْرَان بَاسِیْکِی طَاغُوْتَمَان بُوْ
دَهکَا رَهحَمَهتِی اللّٰهُ تَعَالٰی بِنِّ ، بُوَ نَهوَدِی دُووْرِبْکَهوِیْنَهوَه لَه طَاغُوْت پَهْرَسْتِن و نَزِیْکِی
پَهْرَسْتِنِی اللّٰهُ تَعَالٰی بَبِیْن بُوَ رَزْگَارِی قِیَامَهت و دُوْنِیَاکَهْمَان و بَه سَهْرَفْرَازِی و دَلْخُوْشِی
بَزْیْن ، چُوْنکَه ژِیَانِی دُوْنِیَا و قِیَامَهتَمَان پَهیُوَهسْتَه بَهْم بَابَهتَهوَه کَهوَا اللّٰهُ تَعَالٰی
بَهْمَهْرَجِی دَانَاوَه کَه دَهبِیْت کُوفَر بْکَهیْن بَه طَاغُوْتَان ، هَهْر لَه وَتِنِی کَهلِیْمَهی (لَا اِلَهَ اِلَّا
اللّٰهُ) تُوَ سَهْرَهتَا بَه وَشَهی نَهفِی و دُووْر کَهوَتَنَهوَه و بَاوَهْر نَهبُووْن بَههَهْرچِی پَهْرَسْتَرَاوِ
هَهیَه دَههَیْتِی و دَهیْلِیْتَهوَه و دَهبِیْت بَاوَهْرِیْشْت وَا بِنِّ ، اللّٰهُ تَعَالٰی دَهفَهْرَمُوْیِ : (فَمَنْ
يَكْفُرْ بِالطَّاغُوْتِ وَيُؤْمِنْ بِاللّٰهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰی لَا اِنْفِصَامَ لَهَا^۱ وَاللّٰهُ سَمِیْعٌ
عَلِیْمٌ)^۱ دَهبِیْت پِیْش نِیْمَان هِیْنَان بَه اللّٰهُ تَعَالٰی نِیْمَه کَافِر و بِنِّ بَرُوَا بَبِیْن بَه طَاغُوْتَان و
خُوْمَان لِیْ یَان دُووْرخَهیْنَهوَه نِیْنَجَا بَاوَهْر بَه اللّٰهُ تَعَالٰی بَهیْنِیْن نِیْنَجَا نِیْمَه لَهو کَهسَانَه
دَهبِیْن کَهوَا دَهسْتَمَان گَرْتَهوَه بَهْم پَهتَه پَهتَهوَه کَه (لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ) و نِیْمَانِی حَهقِیْقِیَه ،

جَا بُوَ نَهوَدِی نِیْمَه خُوْمَان دُووْر بَخَهیْنَهوَه لَه عِیْبَادَهت کَرْدِن بُوَ طَاغُوْتَان و نَاسِیْنِیْن و
زَانِیْنِی جُوْرَهکَانِی بَه پِیُوِیْسْتَم زَانِی بَهشِیْکِی دَهْرَسِی مَامُؤَسْتَای خُوْشَهوِیْسْتَمَان لَهْم بَابَهتَه
بَنُوسَمَهوَه و بِلَاوِی بْکَهْمَهوَه تَاوَهکُو بَاشْتَرِیْن تِیْبْگَهیْن و خُوْمَان دُووْرخَهیْنَهوَه لَهوَدِی
دَهچِیْتَه ژِیْر نَهْم نَاوَهوَهوَه خَهلْکِیْش بُوَ نَهْم بَانْگَهوَازَه بَانْگ بْکَهیْن تَاوَهکُو خُوْشَبَهخْتِی
دُوْنِیَا و قِیَامَهتِیَان بَهْدَهسْت بَهیْنِیْن .

وَصَلٰی اللّٰهُ وَسَلَّم عَلٰی نَبِیْنَا مُحَمَّد ، وَعَلٰی آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّم

^۱:سورة البقرة اية: ۲۵۶

الله تعالى دهفه رموویی (وَالَّذِينَ اجْتَنَّبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ
الْبُشْرَىٰ ۚ فَبَشِّرْ عِبَادِ (۱۷) الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۗ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ
اللَّهُ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ أُولُو الْأَلْبَابِ (۱۸))^۲

مانای نایه ته که:

(وَالَّذِينَ اجْتَنَّبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ ۚ فَبَشِّرْ عِبَادِ (۱۷))

نهم نایه ته باسی نه وانهمان بو دهکات کهوا خویمان دووره بهریز گرت له په رستنی
طاغوته کان .

طاغوت له زمانی عه ره پیدا : واتا له سنوری به ندایه تی لادان .

هر که سیک له سنوری به ندایه تی لادان بو خوی گه وره پی دهوتری طاغوت به مه رجیک
رازی بیت به وه . نه گهر له سنوری به ندایه تی لادا نه وه بوو به طاغوت ، به لام نه گهر
له سنور لانه دا و بپه رستری رازی نه بی به وه پی ناوتری طاغوت نه گهر بپه رستری وه کو
پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و مه لایکه وه کو پیاو چاکان ، نه گهر پیغه مبه ر
بپه رستری به پیغه مبه ر ناوتری طاغوت باش ناگادارین .

نه بیت مانایه کی زور ده قیق و ورد بو طاغوت بکهین : طاغوت نه وه که سه یه که له غهیری
خوا نه په رستری وه رازی به وه په رستنه یاخود بی دهنگه له وه په رستنه .

یانی نه گهر تو داوات کرد خه لکی بتپه رستی و به قسه ت بکا و سه مع و طاعه ت بو بکا تو
طاغوتی ، یاخود تو داوا نه که ی و خه لک بیکا تو بی دهنگ بی هر طاغوتی ، بو یه
پیغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) هیج کاتیک بی دهنگ نه نه بوو له شیرک .

به پیغه مبه ریان وت (صلى الله عليه وسلم) (ما شاء الله وشتت) فه رمووی (أجعلتني لله
نداً؟)^۳ رازی نه بوو .

طاغوت : نه وه که سه یه که له غهیری خوی گه وره نه په رستری .

^۲:سورة الزمر

^۳:رواه النسائي . ئیمامی عباس گنیراویته وه

(وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا) نُهوكهسانه‌ی كه‌وا دووره به‌ریزن له په‌رستنی طاغوته‌كان ئینجا نه‌گهر ئینسانه نه‌گهرمه‌لائیكه‌یه نه‌گهر پیغه‌مبه‌رانه نه‌گهر سه‌حابه‌یه نه‌گهر پیاوچاكانه^۴ نابئ په‌رسترین نه‌گهر په‌رستران نه‌وه شیركه، غه‌یری نه‌وان كه رازین یاخود بئ ده‌نگن له‌و په‌رستنه وه‌كو: شه‌یطان وه‌ك ساحیره‌كان وه‌ك نه‌وانه‌ی كه نه‌لین ئیمه غه‌یب نه‌زانین وه‌ك نه‌وانه‌ی كه ده‌ستوریك دانه‌نین و حاكمی روژگارن خه‌لكی بانگ نه‌كهن و نه‌لین كه‌س له‌و یاسایه‌یی ئیمه سه‌روه‌تر نیه نه‌وه‌طاغوته .

نه‌وانه‌ی خو‌یان له‌وانه نه‌پاریزن (وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ) به‌س روو نه‌كهنه خوا نه‌گهرینه‌وه بو خوا و له‌خوا زیاتر كه‌سیتر ناپه‌رستن نا نهم جوړه كه‌سانه (لَهُمُ الْبَشَرَىٰ ۚ فَبَشِّرْ عِبَادٍ) بوشرا بو نه‌مانه و موژده‌ی به‌هشت و ره‌زابوونی خوا بو نه‌مانه وه موژده‌ش بده به به‌نده‌كانم نه‌ی محمد (صلی الله علیه وسلم) هه‌ركه‌سیك ناوابئ موژده‌ی به‌ریی به‌ومانایه‌ی نه‌گهر وانه‌بوو موژده‌ی مه‌ده‌ریی .

له‌به‌ر نه‌وه ده‌بئ تو‌تئ بگه‌ی له‌دین و ئیمانكه‌ت دین و ئیمانكه‌ت بریتیه له (لا اله الا الله محمد الرسول الله صلی الله علیه وسلم) .

(لا اله) بروام به‌هیچ شتیك نیه كه بیپه‌رستم كه‌سه‌مع و طاعه‌ی بو بكهم (الا الله) ته‌نها الله نه‌بیټ .

نایا یه‌كیك به‌مه بیټه ناو ئیسلامه‌وه دوا‌ی نه‌بیټ بروات مه‌نظومه‌یه‌ك و ریكخراویك حیزبیک و ته‌شكیله‌یه‌ك نه‌ریټیك نادابیک هه‌رشتیك دابه‌رزینی له‌غه‌یری دینی ئیسلام هه‌لی ده‌وه‌شینیټه‌وه دینه‌كه‌ی هه‌لوه‌شانده‌وه خو نه‌گهر یه‌كیك نه‌مانه بكات و (لا اله الا الله) وتبی و نه‌یزانی بئ مانا‌كه‌ی چیه نه‌وه هه‌رنه‌هاتوته ناودینی ئیسلامه‌وه .

نهم خه‌لكه سئ جوړه :

جوړی یه‌كه‌م : یان نه‌وتا وتویه‌تی (لا اله الا الله) و تن گه‌یشتووه له الله زیاتر كه‌س ناپه‌رستی هه‌تاوه‌كو نه‌مری ناوایه نه‌وه موحید و یه‌كخوا په‌رسته و موسلمانه .

^۴: ناگادری ته‌عریفه‌كه‌ی پیشتور به وتمان نه‌بیټ نه‌وانیتر رازی بن كه په‌رستنیان بو ده‌كریت یاخود بن ده‌نگ بن .

جۆرى دووم: يان نه وهتا نه يزانيوه ماناي (لا اله الا الله) چيه و چوته ناو ئيسلامه وه به بئ نه وهى بزاني مانا كهى چيه نه مه به هيچ شيه وهيك ههر نه هاتوته ناو دينى ئيسلامه وه .

جۆرى سئ يه م: يان نه وهتا زانيويه تى ماناي (لا اله الا الله) دواتر له گهل نه وهدا چوه كه سانيتىر و شتيتىر په رستوه له گهل الله دا شيرك وضه لاله تى بوخوى دروست كر دووه وه له سه رى روشتوه نه وه دينه كهى هه لوه شانده وه نه وه كه سه و موشريكه و موحيده نيه .

كه واته راگرتى (لا اله الا الله) زور پيوسته نه بئ ناگاداريين و موخافه ظه لى ئى بكه ين بپاريزين له چاومان زياتر بپاريزين كه س نه هيليت چاوى توشى ناره حه تى بيت نه بيت (لا اله الا الله) كه له چاو تو زياتر بپاريزى خه مت بيت و هيچ شتيكى تيكه لاو نه كهى نه بيت به صوفى و ده رويش و حاى و حوى بكهى بو فلان كه س و فلان كه س له غه يرى الله نه بيت به كه سيك حيزييك ته تشكيل ده كات و خه لكى شوين خويى نه خا نه مه ديموكراتيه و نه مه ليبرالييه نه مه قه وميه ،،، ته نانه ت ئيستا چه نده ها شتى سه ير سه ير نه بيستن نه مه شوين كه وتوانى عيباده ت بو كردنى فه جرى پياوان و نافرته تانه نه مه حيزييكه كه ر نه په رستى نه مه حيزييكه په رو نه په رستى هه مووشته كان نه په رستن ، خواى كه و ره بوى باس كر دووين له قورناني پيرو زدا (من دون الله) هه مووشتيك ده گريته وه غه يرى الله .

بويه نه فه رموى (ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ) (القمان ۳۰) ته نها خوا حه قه غه يرى خوا باطيله په رستنه كهى ، ئينجا وه كو وتم جارى وا هه يه ئينسان چاكان نه په رستن و پيغه مبه ران و مه لائيكه عيباده ته كهى باطله به س نه وهى كه په رستراوه نه وانه پيغه مبه ر و پياوچاكان و مه لائيكه ن خواى تبارك و تعالى نه وانه له كو تايشدا ئيبان نه پرسيته وه هه تا وه كو له عيساش نه په رسى . عيسا تو و ت من و دا يكم بكه ن به خوا و بمپه رستن ؟ ته به ن عيسا واى نه وتوه ، مه لائيكه ئيوه واتان وت ؟ نه خير . باشه نه وان پرسيار بكات و ئيبان پرسيته وه نهى چون له خراپكاران و ملهوران چون نه پرسيته وه نه يان خاته نيو دوزه خه كهى خو يه وه .

(الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۗ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ) (۱۸)

سهير بکهن ئەم نایه‌ته زۆر به‌هه‌له ته‌فسیر ئە‌گرێی (الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ) (يَسْتَمِعُونَ) واتا گۆی بۆ شل ده‌که‌ن یسمعون جیاوازیان هه‌یه ، یسمع ده‌بیستی یستمع گۆی بۆ راگیر ده‌کا هۆشی ده‌داتی هۆش ده‌دات به‌چی و گۆی بۆچی شل ده‌کا (الْقَوْلَ) واتا قورئان نه‌ک هه‌موو قه‌ولیک خوی تعالی له‌نایه‌ته‌کانیتردا ئە‌فه‌رمووی : (وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ) (المؤمنون: ۳) له‌غوش قه‌وله هه‌موو قه‌ول و فعلیکه‌ که هه‌ج سو‌دی نه‌بی تو نه‌بی معریض بی و نابی گۆی بۆ ب‌گرێی .

که‌چی ئە‌مرۆ پیمان ئە‌لی گۆی بۆ هه‌موو شتی‌ک ب‌گره ، نا من گۆی له هه‌موو شتی‌ک نا‌گرم (الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ) ئە‌وه‌ی گۆی له‌قورئان ده‌گرێی ئە‌وه‌ی گۆی له‌حه‌دی‌شی سه‌حیحی پین‌ه‌مه‌به‌ر ده‌گرێی (صلى الله عليه وسلم) (فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ) دواتر شوین چاک‌ترینی فه‌رمانه‌کانی ده‌که‌ون .

لێ‌رده‌دا له‌وانه‌یه ب‌لین (حسن و أحسا) ی با‌س‌کردوه که‌واته ئە‌لین به‌لی خوی تعالی پیت ئە‌لی ئە‌گه‌ر زولمت لیکرا ئە‌توانی إنتقام ب‌سه‌نی خو ئە‌گه‌ر سه‌به‌ریش ب‌گرێی با‌شته‌ر که‌واته ئە‌مه (حسن و أحسا) بوو سه‌به‌ر ب‌گرێی با‌شته‌ر ، ئە‌گه‌ر موسلمانیک زولمیکی لیکردی ئە‌توانی حه‌قی خۆتی لی ب‌که‌یته‌وه (فَمَنْ اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ) (البقرة : ۱۹۴) به‌س خوی تعالی له‌نایه‌ته‌که‌یتردا ده‌فه‌رمووی (وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ) (الشورى : ۴۳) ئە‌وه‌ی سه‌به‌ری هه‌بی و لی‌خۆ‌ش‌بوونی هه‌بی ئە‌وه ئە‌خلاقی به‌رزه ، که‌واته ئە‌مه ئە‌حه‌سه‌نه‌که‌یه .

(أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ) ئە‌مانه‌یه که خوی گه‌وره هه‌یدایه‌تی دا‌ون و رینمایي کردوون خستوونیه‌ته سه‌ر رینگا راسته‌که (وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ) ئە‌مانه‌ خاوه‌نی ژیری و هۆشه‌ندین ئە‌مانه‌ خاوه‌نی عه‌قلن یانی غه‌یری ئە‌مانه‌ بی عه‌قله یانی ئە‌وه‌ی گۆی له‌قورئان نا‌گرێی و گۆی له‌شتی تر ئە‌گرێی بی عه‌قله چونکه‌ کاتی خۆت بۆ به‌شتی هه‌ج و پوچ به‌سه‌ر ئە‌به‌یی ، معقوله تو ئیستا‌که خوی تعالی ببینی شه‌یطانی‌ش له‌ویدا

بیینی خوی تعالی قسه بفرموی و شیطانیش قسه بریسی بوخویی تو بچی گوی نه
 شیطان بگری و گوی نه خوا نهگری بابزنام شیطان چی نهئی !! ناخر نه و خویه بو
 به چی دهیلی تو نهوه بی عهقلی نیه نهمرۆش وایه گوی نهگورانی و موسیقا و گوی نه
 نه نواع و نهشکال هیچ و پوچایه تی دستوری فلان ریبار ، ، ، نهویتر نهگری و چهندهها
 شتیان بو نیمه کردوه و یاسا و داب و نه ریتیان کردوه به فهرز به سهر نیمه وه به داخه وه
 تازه به تازه شیطان په رستیمان بو دهینه وه گوی نه شیطان په رستان بگره و ریزیان
 لی بگره ! نه بییت بلی به ریز شیطان په رست تخوا معقوله بلی به ریز شیطان په رست !
 به ریز نه و کهسه ی که نهئی خوا سی یانه ! به ریز نه و کهسه ی که یه هود نهئی (وَقَالَتْ
 الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ) (المائدة: ۶۴) ، والله خوی تعالی دهستی پیوه ند کراوه وخیر ناکا !
 تو پی بلی به ریز فلان و وتهری فلان وته !

نهوانه هه موویان طه واغیت تو نه بییت کافریت پییان نهک به ریز به ریزیان لی بگریته وه
 جا بویه دفرموی : (وَأُولَئِكَ هُمُ الْأُولَى) نه مانه هوشمه ندن ژیرن و عاقلن
 نه قورنندا خوی تعالی باسی جهه نه مان بو نهکا و نه فرموی کافرکان
 نه جهه نه مدا نه لین (وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ) (الملك:
 ۱۰) نه گهر گویمان بگریته نه چی ؟ (نَسْمَعُ) یانی (نسمع کلام ربنا سبحانه و تعالی) (أَوْ
 نَعْقِلُ) عاقل بووینایه نه و که لامه مان بگردایه به نیمان به نیعتقاد و قهول و عه مهل
 ناوه هان لی نه دههات نیستا .

ابن کثیر (رحمه الله) دهفه رموی :

(وَالَّذِينَ اجْتَنَّبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ ۚ فَبَشِّرْ عِبَادِ (۱۷))

قال عبد الرحمن بن زيد بن أسلم) تهبعن ئەمە كەسە ئىمامى ابن حجر دهفه رموى :
لهته قريبا ضيعفه ، ئەهلى جرح و تعديل ئەلەين متروكه ، ئەلەين ئەو وتويه تى (عن
أبيه) وه له بهر ئەم هۆكارانهى باسمان كرد رىوايه ته كه صحیح نيه . بهلام ئىستاكا وهكو
باسكردى ئەم ئايه ته باس دهكا كه ئەم ئايه ته له سه ر كى هاتۆته خواره وه (وَالَّذِينَ
اجْتَنَّبُوا الطَّاغُوتَ) ئەلەى له باوكيه وه عبدالرحمن له زیده وه ده گيرتته وه (نزلت في زيد بن
عمرو بن نفيل وأبي ذر ، وسلمان الفارسي .) ئەلەى ئەم كەسانه ئەم ئايه ته هاتۆته
خواره وه . (رهزای خويان لى بى) چونكه ئەمانه له كاتى خويدا له جاهيليه تدا شيركيان
نه كردوه وه حنفاء بوون .

ئاگاداربن جهزيرهى عه ره ب دىنى تيدا بووه دىنى يه هودى تيدا بووه دىنى نه صرائى تيدا
بووه دىنى نه ستيره په رستى تيدا بووه دىنى بت په رستى تيدا بووه وه ههروه ها
حنفاءيشى تيدا بووه ئەوانهى كه وا له سه ر دىنى پيغه مبه ر ئىبراهيم (عليه السلام)
ما بوونه وه نه گه رچى كه ميكيش له دينه كه وهكو ته وحيد و ئيمان ما بوونه وه شه رائعه كه
هه موو تيكرا وهكو خوى له بير چوو بوويه وه ياخود تيكدرابوو به لام ته وحيد كه
هه رما بوويه وه ، ئەو كەسانهى كه له سه ر ئەوته وحيد ه نه رويشتن پييان ئەوترا حنفاء
حنفيه كان جا ئەلەى ئەمە له وانن كه يه كخوا په رست بوون و له كاتى جاهيله تيشدا
دژايه تى طاغوتيان كردوه به تاقى ته نها .

ابن کثیر دهفه رموى : (والصحيح أنها شاملة لهم وغيرهم) صحیح وايه ئەم ئايه ته
ته نها بو ئەمان نيه بو ئەمانيش و غه يرى ئەمانيشه ، له بهر ئەوهى وتمان رىوايه ته كه
صحیح نيه له عبدالرحمانه وه ، بهلام ئەمە شمولى ئەوان و غه يرى ئەوانيش دهكا شمولى
حنفاكان ئەكا (ممن اجتنب عبادة الأوثان) هه ركه سيك خوى دووره به ريز گرتبى له

پهرستی غهیری خوا لهبت و سهنهم له طاغوته كان (وأناب إلى عبادة الرحمن
 .) گه رابیتته وه بو پهرستی خوی رحمان جل وعلا (فهؤلاء هم الذين لهم البشري في
 الحياة الدنيا وفي الآخرة) نه مانهیه كهوا خوی گه وره موژدهی داونه تی له دونیا و
 له ناخیره تدا كه خوا لیان رازیبه وه نه یان خاته ناو به هه شته كهی .

(الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۗ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُو
 الْأَلْبَابِ) (۱۸)

(ثم قال : فَبَشِّرْ عِبَادِ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۗ) أي : يفهمونه ويعملون
 بما فيه) تی دهگهن وه ئیشی پی دهگهن .

ابن کثیر چی ته فسیر کرد واتا؟ (يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ) واتا قورئان (يفهمونه ويعملون بما
 فيه ، كقوله تعالى لموسى حين آتاه التوراة) کاتیك كهوا خوی تعالی به موسای فهرموو
 كه ته وارتي پی به خشی فهرموی : (فَخَذَهَا بِقُوَّةٍ وَأَمَرَ قَوْمَكَ يَاخُذُوا بِأَحْسَنِهَا
 ۗ) (الأعراف : ۱۴۵) به توندی نهه ته وارته بگره، كه چی نه مرو پیمان نه لین نه وانه توند
 رهون خوی تعالی فهرموویه تی (يَا يَحْيَىٰ خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ ۗ) (مریم : ۱۲) له ویتريشدا
 به موسای فهرموو نهك هه ر خۆت به لكو نه مر بکه به قه ومه كه ت به باشتیرین فه رمانه كانی
 نهه ته وارته برون .

ابن کثیر نهه نایه ته ی کرد به ته فسیری نهه نایه ته (الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ
 أَحْسَنَهُ) واته واجبه له سه ریان نه بی گوی لیبگرن وه نه بی شوینکه وته ی باشتیرین
 فه رمانه كانی بن .

(أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ) نه وانه خوی گه وره هیدایه تی داون
 ، تو له ناو نویره كه ت ده لی (هُدَيْنَا) موسلمان كه تو نویره ده كه ی ودره مانای نویره كه ت
 فیربه تو له بهر ده می خوی گه وره ده فه رموی (هُدَيْنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ) (الفاتحة : ۶) تو
 داوا له خوا ده كه ی هیدایه ت با بو ریگه ی راسته كه ی خوی نه لی خوی به س ریگه كه ی

خۆتەم نیشان دە که چی که سه لام ئەدهیتەوه ریگهی شهیطانهکان و طاغوتەکان ئەگریته بهر ئەم کهی راسته یان تۆ مانای نوێژەکه هەر نازانی یان ئەدوای ئەمە ئەیشکینی وهکو باسماں کرد یاخود هەلی دەوشینیتەوه که تۆ داوا دەکهی ریگهی راستان نیشان بەدریی کهی ریگهی راست ریگای طاغوتان و مەهوران و ریگهی غەیری خوای تعالی یه

(أَيُّ : المتصفون بهذه الصفة هم الذين هداهم الله في الدنيا والاخرة) ئەو که سانهی که وهصف کران بهم وهصفانه ئەمانەن که خوا هیدایهتی داوان ئەدونیا و ئەئاخیرهت.

(وَأُولَئِكَ هُمُ أَوْلُو الْأَلْبَابِ) (أَيُّ : ذُوو الْعُقُولِ الصَّحِيحَةِ ، وَالْفِطْرَةِ الْمُسْتَقِيمَةِ .) خاوهنی عهقل و ژیرین خاوهنی فیطرهیهکی مستقیم که ئەمندا لیدا خوای گهوره پی به خشیون بەدوایانه ته سەر ههتا وهکو ئەوکاتهی ئەمرن .

ئەم ئایهته زۆر ههئەگریی . ئەگەر بینه سەر باسی طاغوت ئەقورنانی پیروژدا خوای تعالی ئە ههشت جیگادا باسی طاغوتی کردوه که ئەمەهی ئیستا باسماں کرد ئەسورتهی الزمر ههشتمین ئایهت بوو که باسماں کرد .

بزانین طاغوت کئی یه وه کوفر به طاغوت بکهین وه چون کوفر به طاغوت بکهین وه سیفه تهکانیان چۆنه .

به شهکانیتر ئە ئایه تهکان که باسی طاغوت دهکا:

۱- خوای تعالی ئەقورنانی پیروژدا دهفه ره مووی : (لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ۖ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (البقرة ۲۵۶))

ئاگاداری ئەم ئایهته بن بههله تهفسیر دهکری هەر دهلین ئازادی ئەلین ئەوه خوا وتویهتی (لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ) که یفی خۆته چی دهپهرستی تۆ ئازادی و ئازادییه . ئەگەر تۆ ئەو قهناعهتت ههبی کافر دهبی بلی ئازادییه ههچی دهپهرستی ، خوای تعالی وانالی و هه ره شه دهکا جل و علا ئاگادارین .

خوای تعالی ده‌فهرموویی : به‌زور خه‌لک ناخریته سهردینی ئیسلام نه‌و که‌سانه‌ی که‌وا
یه‌هودن یان نه‌صرانین یان مه‌جوسین نه‌گهر جزیه‌یان دا لییان گهرین با له‌سهر دینه
گومراییه‌که‌ی خویمان برۆن دوا‌ی به‌نه‌به‌دی بو‌جه‌ه‌نه‌میان نه‌نیرم نه‌وانه به‌س غه‌یری
نه‌وانه (من بدل دینه فاقتلوه) هه‌رکه‌سیک دینه‌که‌ی گۆری بیکوژن ، ته‌بعه‌ن نه‌مه ئیمامی
موسلمان نه‌و ئیشه نه‌کا .

(لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ) زۆره مله‌یی کردن نیه له‌وه‌ی که یه‌هودیه‌ک یاخود نه‌صرانیه‌ک یان
مه‌جوسیه‌ک نه‌گهر جزیه‌ی دا به‌زور پی بلی تو نه‌بیته موسلمان بی ماده‌م جزیه‌ی دا .
به‌لام نه‌گهر جزیه‌ی نه‌دا لی نه‌درتی .

له‌سی حالت زیاتر نیه :

۱- یاخود موسلمان نه‌بی .

۲- یاخود جزیه نه‌دا نه‌وه خوای تعالی فه‌رموویه‌تی ((لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ)).

۳- یاخود له‌ناو نه‌بریت نه‌گهر بیتوو موسلمان نه‌بوو وه جزیه‌شی نه‌دا .

(قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ) ئیسلام و کوفر ظاهر و ئاشکرایه پیویست به‌هیج شتی‌ک نا‌کا
نه‌گهر یه‌کی‌ک سه‌یری بکا نه‌زانی ئیسلام چیه و کوفر چیه (فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ
وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا) جا هه‌رکه‌سیک نا‌گاداره
نه‌مه خوای گه‌وره به‌مه‌رجی گرتوو هه‌رکه‌سیک کافر بی به‌طاغوت وه ئیمان بیته به‌خوا
نه‌وه نه‌و که‌سه ده‌ستی گرتوه به (لا اله الا الله) وه نه‌گینا دۆر نه‌کا و ده‌ستی نه‌گرتوو
به (لا اله الا الله) .

که‌واته یه‌که‌م مه‌رج که داینا نه‌بیته کوفر به‌طاغوتان بکه‌ی نابیت بلی من عیلاقه‌م نیه
و عیلاقه‌ی ته‌کفیرم نیه ته‌کفیر دینی تویه نه‌وه‌تا الله تعالی ده‌فهرمووی (فَمَنْ يَكْفُرْ
بِالطَّاغُوتِ) نه‌ی نه‌مه ئایه‌تی قورئان نیه نه‌بی یه‌که‌مجار بلی من کافر به‌شعیطان و
شوینکه‌وتوانی شعیطان وه هه‌رچی نه‌وه‌کانی شعیطان هه‌یه تا رۆژی قیامه‌ت به‌هه‌موو

طاغوت و ملهوران وهنه بیت ئینجا ئیمان بهیئی به خوا و فهرمانه کانی جی به جی بکهی
ئینجا دهست گرتوه به (بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى) که نه مه (لا اله الا الله) به .

خوای تعالی دهفه رموی : نه مه ناچیری نه مه پته و به قوته نه مه (لا اله الا الله) به
نه وانیتتر هه مووی نه پچرین و نه ناو نه چن (وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ).

۲-خوای تعالی له قورنانی پیروزدا فهرموویه تی : (اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى
الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) (البقرة: ۲۵۷)

(اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ) خوای گه وره دۆستی بروادارانه و
سه ریان نه خا له گه لیاندایه به نه صرته به سه رکه وتن و ده ریان نه کا له تاریکانی شیرک
و کوفرو ضلومات و نیفاق و معاصی بو نوری ته وحید و سونهت و طاعهت (وَالَّذِينَ كَفَرُوا
أُولِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ) به لام کافره کان دۆستیان طاغوته کانه وایان لی ده کهن (يُخْرِجُونَهُمْ
مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ) لهو نورهی که خوا نار دوویه تی ده ریان نه هینن نه یان خه نه ناو
ضلوماته وه ، ناگاداربه نه گهر له سه ر (لا اله الا الله) و له سه ر ئیسلامه تی ترازی نرای
بو هه ر حیزب و لایه نیکی تر نه وه بزانه طاغوتیک دهستی گرتویتوو له ونوره توی
خستوته تاریکیه وه (أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) نه وه کافر بوو نه وانه
هاوه لی ناگرن نه وانه هاوده می جه هه نه من وهه تا هه تاش تیدا نه مینه وه هه ر لهو (لا
اله الا الله) به و لهو دینی ئیسلامه لهو چوار چیویه لات دا تو ته واو بویت به کافر .

۳-خوای تعالی له قورنانی پیروزدا دهفه رموی : (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيْبًا مِّنَ
الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هُؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ
آمَنُوا سَبِيلًا) (النساء: ۵۱).

(أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتَابِ) نابینی که وا نه مه یه هودیانه ی که وا خوای
گه وره ته وراتیان پی به خشی (يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ) له باتی ئیمان به دینی
راسته قینه ی خوا بینین ئیمانیا ن به بت و به طاغوت و به ملهوران هینا وه نه مانه
(وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هُؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا) نه لین نه مه کافرانه ی قوریش

ریگه‌ی راستیان گرتووه ریگه‌که‌یان هیدایه‌ت دراوه نه‌ک ریگه‌ی محمد (صلی الله علیه وسلم) وشوینه‌که‌وتوانی نه‌مه یه‌هودیه‌کان وا ده‌لین (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ) که بریتین نه یه‌هودی مه‌دینه (يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ) یانی کافرپوون به‌دینه‌که‌ی خو‌یان نه‌وانه‌نه‌لین ((وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) به‌کافره‌کانی قوریش ده‌لین که‌وا کافره‌کانی قوریش (هُؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا) ریگه‌ی قوریشیه‌کان راستر و باشتر و ته‌واوتره نه‌ریگه‌ی محمد و شوینه‌که‌وته‌وه‌کانی (صلی الله علیه وسلم).

۴-خوای تعالی نه‌قورنانی پیرۆزدا ده‌فه‌رمووی : (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْنَا وَمَا أَنْزَلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا) (النساء: ۶۰))

نابینی نه‌و که‌سانه‌ی که درۆ ده‌که‌ن نه‌لین ئیمانمان هیناوه به‌وه‌ی بو‌تو هاتووه و به‌وه بو پیش تو‌ش هاتووه ، واتا ئیمانمان به‌دینی تو نه‌ی محمد (صلی الله علیه وسلم) وه دینی عیسا و موساش که هاتوته خواره‌وه ئیمانمان به‌هه‌موویان هه‌یه (يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ) به‌لام نه‌یان‌ه‌وی حوکمرانیه‌که‌یان به‌رنه به‌ر طاغوته‌کان نه‌وان حوکمرانیان بو بکه‌ن نه‌چنه لای نه‌وان نه‌جیاتی له‌دینی خوای تعالی حوکمرانی بکه‌ن و وه‌ریگرن له‌ویدا به‌قسه‌ی خوای گه‌وره بکه‌ن و کیشه‌کانی خو‌یان له‌ویدا حل بکه‌ن که‌چی دینه‌وه بو‌لای طاغوتان (وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ) له‌کاتی‌کدا نه‌مری پیکردوون کافرین پیمان (أُمِرُوا) یانی نه‌مریان پیکراوه خوای گه‌وره نه‌مری کردووه که‌وا نه‌وان کافرین به‌ طاغوت (وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا) شه‌یطان نه‌یه‌و‌یت نه‌وانه تووشی ضه‌لالیکی زۆر دوور بکا له‌حه‌قه‌وه .

که‌واته لی‌ره تو سه‌یری نه‌م نایه‌ته بکه نه‌م نایه‌ته به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه‌ی هه‌رکه‌سینک هه‌ر ریس‌ا و یاسا هه‌رنه‌ریت و دابیک بینیتته ئاراوه که‌من شوینی که‌وم وتو شوینی بکه‌وی وه هه‌رکه‌سینک له‌ئیمه شوینی بکه‌وی نه‌وه‌ی دینی به‌جیه‌شت چوه سه‌ر عیباده‌تی طاغوت که خوای گه‌وره نه‌مری کردووه تو کافر بیت به‌و طاغوته ، به‌داخه‌وه نه‌مرۆ زۆربه‌ی زۆری خه‌لک له‌م طاغوت په‌رسته‌یه‌دایه خوا په‌نامان بدا إلا نه‌وانه نه‌بی که ده‌لین ته‌نها الله و به‌س ئیمانم به‌هیج شتیکیتر نه‌ه .

۵-خوای تعالی له قورئانی پیروژدا دهفهرمووی : (الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ ۗ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ
كَانَ ضَعِيفًا (النساء : ۷۶))

(الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) برواداران له پیناوی کڅ دهجهنگی تهبعن الله تعالی ،
سهیرکهن ئاگاداری (يُقَاتِلُونَ) بن نهرو قیتال و جهاد له ناو خه لکیدا و له سر بیستنی
گوئی خه لکی چی لیها تووه؟! بوته جهریمه بوته گه ورهترین فه ساد بوته گه ورهترین
ناشیرینی له کاتی کدا خوای گه وره به گه ورهترین عه مه لیک له قورئاندا باسی دهکا وه
نومه ی نهو که سانه دهکا که له پیناوی خوادا ناههنگن که خویمان ناماده ناکه ن به تاییه تی
نهوانه ی دهسه لات دارن نهوانه ی هه یانه وجهیشیکی زور پیک دههینن به لام نهک بو خوا
به لکو بهس بو نهوه یه که وا عه رشه که ی خویمانی پی پیاریزین هه ی قورتان به سر
له روژگاریکی وهکو نه مرودا موسلمان زور زیاتر پیویسته که وا دیفاع له خو ی بکا
به هه رشتیک که له توانای دایه که چی نه بنین تواناکان هه مووی شار درا ونه ته وه
له بهر خاتری خوا به لکو بو خاتری خویمان خستوتیا نه ته گهر .

بزاین هه مووتان نهوانه ی که نه لین نابج شهر هه بی و نابج کوشتن هه بی نه مه بهس بو
خوا وا نه لین نه ما بو خویمان بهس با عه رشه که ی خویمان بکه ویته زه لزه له با پاره و
مه نسه به که یان بکه ویته مه ترسیه وه با سه رو کایه تیه که یان بکه ویته مه ترسیه وه بزانه ته رو
وشک ناسوتینن له بهر خاتری پاراستنی.

بزانه له هه موو که سیک نادهن علمانیه ت له هه موو ولاته به ناو ئیسلامیه کاندا ، .
به ماموستایانی ئاینی ده لین باسی سیاست مه که ن مزگه وت نابج سیاستی تیا باس
بکری نه ی نه گه ر عه رشه که یان که وته مه ترسیه وه هه مووتان باسی بکه ن بلین نه وه
جهاده نه مه سه مع و طاعه ی نه میری ئیماندارانه ! له لای نه وان بو خوا سیاست
نیه به لام بو خویمان هه یه هه مووتان نه مه نازانن نه مه واقیعه بو خوا ناییت قسه بکه ی
خوا هزار جوینی پی بدری به پولیک بهس نه گهر سه روک جوینی پیدرا جیگر جوینی
پیدرا و حیزب جوینی پیدرا دنیا کاول نه بی که واته نه مه به ناشکرا یانی من له خوا
گه وره ترم و ته واو !

ئەلئى (الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) برواداران كە شەر بکەن ئە پیناوی خوادا شەر دەکەن ئە پیناوی مەنسب و دینار و دونیادا شەرناکەن بە پینچەوانەى طاغوتانەوه ئە پیناوی هەمووشتیکیدا شەردەکەن تەنها ئە پیناوی خوادا نەبیئت (وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ) ئەوانەى کەوا کافرن ئە پیناوی طاغوتان ئەجەنگن .

طاغوت : هەرکەسیکە ئەغەیری خوای گەرۆه بپەرستریی و پێ رازی بیئت یاخود بێ دەنگ بێ .

جا ئەوه : یاسا بێ یاخود ئینسان بێ بەردبێ و دار بێ هەرچی جوۆره شیعارتیکی بی

کەچی کاتیکی جوین بەو شیعاره یاخود سەرۆکه ئەدری ئیبت ئەدری کەچی هەزار جوین بە قورئان بدری ئاساییه لایان بەلام گەر رەخنە ئەیاسایەک بگیری ت نابیئت ئەلین یاسا ئەهەمووان سەرورتره (وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقاتلوا أولياءَ الشَّيْطَانِ) خوای گەرۆه دووبارەى دەکاتەوه ئەلیبت ئیوه ئە دۆست و ئەولیاکانی شەیطان بەدن ئیان بەدن و بیانکوژن و ئەناویان بەرن، باشا ئەدی ئەمه قسەى خوا نیه یان قسەى بەشەرە ، ئەگەر قسەى خویه بۆ رەواجی نیه ئیستا ئیستا هەرکەسیک ئە پیناوی خوادا بچەنگیت ئەلین ئەوه هیچ نیه و نابیئت و فیتنەیه بەس ئە پیناوی شەیطاندا ئەوه نەتەوهییه ئەوه سەر بەرزییه ئەوه شکۆمەندییه بە بەرزیی ئەنرخینن (إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا) خوای تعالی دەفەرمووی ئیوه ئە ئەولیائی شەیطانەکان بەدن و قیتالیان ئەگەلدا بکەن بیانکوژن بەراستی فرو فیلئ شەیطان زۆر لاوازه لییان مەترسن .

هۆکارەکەى چیه ئیستا فرو فیلئ شەیطان بەهیز بووه ؟

ئەبەر ئەوهیه ئیمه ئەو ئاستەدا نیه کە فروفیلئ شەیطان ئەئاستماندا لاواز بێ ئیمه پیاوی ئەوه نین بۆیه هەموو هەرەشه و گۆرەشه و فیلئکی شەیطان و طاغوتەکان وەک شاخ وایه ئەلامان ئەوهندە قورسە ، هۆکارەکەى خۆمانین خۆمان روومان نەکردۆته خوای تعالی پینچەمبەر فەرمووی (صلى الله عليه وسلم) ئەگەر خۆشەویستی دونیا و ترسی مردن چوه دلەکەتانهوه خوای تبارک و تعالی ئەوکاتە ئیوه زەلیل دەکا و بەهیچ شیوهیهک ترسی کافران ئەویدا نامینی .

٦-خوای تعالی له قورنانی پیرۆزدا دهفهرمووی (قُلْ هَلْ أَنْبَأُكُمْ بِشَرِّ مِّنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ مَن لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ عَن سَوَاءِ السَّبِيلِ (المائدة: ٦٠))

جا پیش نهم نایه ته خوای گه وره له هه مان سوره تدا دهفهرمووی (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنْقُمُونَ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ (المائدة: ٥٩)) تو بلی نهی محمد (صلی الله علیه وسلم) نهی نه هلی کیتاب نهی یه هود و نه صارا نیوه چ رفیکتان له نیمه یه؟! هه ره نه وهنده یه که نیمه ده لاین الله خوای تعالی بهرنامه ی ناره خواره و شوینی ده که وین و ته واهه موو شتیکیتر به جی ده هیلین هه تا وه کو ته وارت و ئینجیل به جی ده هیلین ، نیمه ی موسلمان واین که قورنات هات نه بی ته وارت و ئینجیل به جی بهیلی نهی یه هود و نه صارا نیوه رقی نه وه تان له نیمه یه که ته وارت و ئینجیلمان به جیهیشت رقی نه وه تان له نیمه یه که خوای گه وره فهرمووی شوین قورنات بکه ون شوین ته وارت و ئینجیل مه که ون ، ده باشه نه وه خوای گه وره ناهیلی شوین ته وارت و ئینجیل بکه وین چون ریگا نه دا شوین ریسا و یاسایی ئینسانه کان بکه وین ، که جاری واهه یه ده ستوور دانه نین هیشتان جی به جی نه بووه نه چن نه لاین نه بی هه واری بکه یه وه ! له بهر نه وه ی عه قله کان نه وه نده ریک و پیک و پرنین شتیکی بو تو دابریژن به بهر ده وام نهم شته له نارادبی و بگونجی ، به لام خوای تعالی وا نیه دینه که ی شتیکی بو دابریژن تا وه کو روژی قیامه ته نه و خاوه نی حیکمه ته .

جابلی نهی یه هود و نه صارا نیوه رقی نه وه تان له نیمه یه نیوه زۆریه ی زورتان فاسقن (وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ) به لام به ناو ئیسلامیه کان له سه ره ته له فزیون و رادیوییه کان به ریژ به ریژیان لی نه گرنه وه خوای گه وره به پیغه مبه ره ده فهرمووی (صلی الله علیه وسلم) (وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ) (الکافرون ، الظالمون ، جائرون) که چی نه وان ده لاین به ریژ .

دینه وه سه ره نایه ته که ی (٦٠) که پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) له گه له یه هودی زهمانی خو ی قسه ده که (قُلْ هَلْ أَنْبَأُكُمْ بِشَرِّ مِّنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ) نه لی تو پیمان بلی له مانیش خراپترت پی بلیم کین له روژی قیامه تدا که له وان زیاتر سزا وه رده گرن (مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ) نه وان نه که

خوای گهوره نه‌عه‌تی لی‌کردن واتا له‌رحمه‌تی خو‌ی دووری خسته‌وه ، خوای گه‌روه
 غه‌زه‌بی لی‌گرتن نی‌قه‌بی به‌سه‌ردا باراندن به‌ومانایه‌ی سزای دان (وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ
 وَالْخَنَازِيرَ) کردینی به‌مه‌ی‌مون و به‌راز نه‌مه‌یه‌ه‌ده‌کانی پی‌شه‌وه (وَ عَبَدَ الطَّاغُوتَ) خوای
 گه‌وره نی‌نتقامی لی‌سه‌ندن شوین به‌رنامه‌ی پاکه‌که‌ی خوای گه‌روه نه‌که‌وتن کردنی
 به‌که‌سانیک که‌وا طاغوت پی‌ه‌ستن (أُولَئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ عَن سَوَاءِ السَّبِيلِ) نه‌مانه
 جی‌گیان خراپ‌ترین جی‌گیه‌یه‌وه له‌ه‌موو که‌سیک زی‌اتر له‌ری‌گیه‌ی راست لایانداوه .

۷-خوای تعالی له‌قورنانی پی‌رۆزدا ده‌فه‌رمووی (وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا
 اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسَبِّرُوا
 فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ (النحل: ۳۶)) خوای تعالی با‌سی
 نه‌وه‌مان بو‌ نه‌کا که‌وا پی‌غه‌مبه‌رانی بو‌چی نارده‌وه مه‌به‌ست له‌ناردنی نه‌وان چیبووه!

(وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا) ئی‌مه‌ بو‌ ه‌موو ئومه‌تی‌ک پی‌غه‌مبه‌ری‌کمان نارده‌وه هی‌ج
 ئومه‌تی‌ک نه‌ماوه پی‌غه‌مبه‌ری‌ بو‌ نه‌نی‌ردی‌ی ، به‌لام بو‌چی نارده‌وه‌تی نه‌ساسی نارده‌نی
 نه‌م پی‌غه‌مبه‌رانه (أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ) به‌س خوای گه‌وره پی‌ه‌ستن و
 طاغوت ه‌ه‌ر ه‌مووی به‌لاوه‌ بنی‌ن په‌رستراو له‌غه‌یری خوای گه‌وره ه‌مووی وه‌لا بنی‌ن
 ه‌ه‌رکه‌سی‌ک بی‌ باش بی‌ یا‌خودخراپ نابی‌ت عبودیه‌تی بو‌ بکری‌ت ال‌لوهیه‌ت ته‌نها بو‌
 خوای گه‌روه‌یه‌ بو‌که‌سی‌تر نی‌ه .

ئی‌مه‌ خالق و مخلوقمان ه‌یه‌ه :

خالق نه‌بی‌ت ئی‌لاه بی‌ خالق نه‌بی‌ت په‌رستراو بی‌ ، مخلوق نه‌بی‌ پی‌ه‌رستی‌ی نه‌بی‌ خوا
 پی‌ه‌رستی‌ و نابی‌ خه‌لکی مخلوق پی‌ه‌رستن وه‌ نابی‌ت له‌مخلوقات که‌سی‌ک ه‌ه‌بی‌ که
 پی‌ه‌رستی‌ی نابی‌ت ، نه‌گه‌ر ه‌بی‌ت نه‌وه‌ ر‌اسی‌ ض‌لاله‌ نا‌گاداربن نه‌وه‌ سه‌ری‌ی ه‌موو
 ض‌لال و گومراییه‌که‌ بو‌یه‌ بو‌ پی‌غه‌مبه‌ران که‌ بو‌ ه‌موویان نی‌ردراون خوای تعالی‌ بو‌
 نه‌وه‌ی نارده‌ون که‌وا ئی‌وه‌ ه‌مووتان به‌س الله پی‌ه‌رستن و خوتان بی‌اری‌زن له‌طاغوتان
 کافرین پی‌یان و رقتان لی‌یان بی‌ ، یه‌که‌م ده‌عه‌وتان نه‌وه‌ بی‌ نه‌ی پی‌غه‌مبه‌ران پی‌ش
 ه‌موو ئی‌شی‌ک و پی‌ش نو‌ی‌ژ و رۆژوو و طاعه‌ت تو‌ بلی‌ ک‌ی نه‌بی‌ت به‌ نه‌نصاری‌ من وه‌کو

عیسا فہرمووی (قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ) (ال عمران : ۵۲) وەرنە پېشەوہ با خۆمان یەکلا بکەینەوہ تۆ ئەگەل خوای یان ئەگەل غەیری خوای خۆت یەکلا کەرەوہ ئەگەر هاتوو وتی بەس ئەگەل خوام قبولی بکە وتی ئەگەل خوام و ئەگەل غەیری خوام نەخیر قبول نیە چ جاي بلی هەر ئەگەل خوا نیم بلی ئەگەل خوام و ئەگەل غەیری خوام قبول نیە شەریکی پەیا کردوہ ئەی ئەگەر بلی هەر ئەگەل خوا نیم ئەمە ئەولاتر کەوا قبول نیە .

بۆیە دەفەرمووی (وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ) دواتر خوای گەورە دەفەرمووی (فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ) جا ئەم خەلکە هەمووی بوو بە دووبەشەوہ کەسانیک خوا هیدایەتی دان و شوین پینغەمبەرەکان کەوتوون زۆر بەی زۆری ئەوخەلکانە شوین ضەلالەت و گومرایی کەوتن خوای تعالی عەزازی بەسەردا باراندن

(فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ) زۆر جار ئەم نایەتە دەبیستین کابرا دیت بۆ ئەوہ تەفسیری دەکا برۆن سەیران بکەن ئەمە باسی سەیران نیە (فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ) دەبرۆن بگەرین ئەسەر زەویی بزائن شوینەواری ئەوانە ی کە خوای گەورە ئەناوی بردن عاقیەتەتە کەیان چی بوو ، تخوا ئەمە باسی سەیرانە ! .

۸- باسماں کرد ئەسەرەوہ کە نایەتی ۱۷ سورهتی الزمر بوو .

مانای طاغوت:

لەزمانی عەرەبیدا (الطاغوت هو كل من تجاوزه حدا عبودية لله) هەرکەسیک ئەگەر بێتوو سنوری بەندایەتی شکاند بۆ خوای تعالی ئەوہ طاغوتە . (وتعدا على حق ربه الخالص من الربوبية والالوهية) واتا تەعەدایی کرد لە حەقی پوختە ی خوای تعالی کە ربوبیەت و الالوهیەت بۆ ئەوہ ، واتا ئەو نایمە خەلق کرد ئەو بەخیومان ئەکا ئەویش خاوەنمانە هەرکەسیکی کە بکات بەشەریک ئەمەدا وە هەرکەسیک رازیبیت و بێ دەنگ بێ خۆی بکا بەشەریک ئەگەل خوادا ئەمەدا ئەوہ ئەو کەسە بوە بە طاغوت ئەو کەسە ی پەرستوویەتی طاغوتی پەرستووہ .

(وسار شیرک لله یعبدوا من دونه) نهم با وهکو نمونه یهک باس بکهین نائهو کهسه نه زانانهی نه مرو که نه لین عبدالقادی گهیلانی فلان و فلان ،،، نه گهل خوادا دهسه لاتیان ههیه مانگ و روژ و نه ستیره و باران و نه مانهیه به دهسته وهیه نه مه قوطبی زه مانه ن پهنا به خوی گهوره نه بوجه هلیش قسهی وای نه کردوه نه مه نهم کهسه خوی نه نیسلام کرده دهره وه نهو شه خصه ی په رست نه غهیری خوا به لام نینجا نه مینیتته وه سهر کهسه که نه گهر کهسی پی او چاک بی بروادار و موحید بی نه وه پی نالین طاغوت پی ده لین نهو کهسه به ریبه نه تو وهکو خوی گهوره ده فهرمووی (وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِن دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَن دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ) (الأحقاف: ۵).

نه مان بی ناگان نه مان (وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ (الأحقاف: ۶)) نه روژی قیامت که حه شر ده کرین نه مانه نیمه کافرین بهو عیباده تهی بو نیمه تان کردوه ، جا مه سه نه که نه ربوبیه ت دا بی یا خود نه الالوهیه تدا بی وهکو نه م نایه تدا بوو یا خود نه ههر سیفه تیک بی نه سیفه ته کانی خوی تعالی که به شداری پی بکا .

(فکل مایعلق بر ربوبیه الله والالوهیه وما لاینبغ لیغره) هه رشتیک په یوه ست بی به ربوبیه ت و الالوهیه تی خوا وه ناگونجی إلا بو خوا نه بی (إذا دعا الإنسان نفسه أو أعتیه نه) نه گهر که سیک بو خوی نیدعای کرد یان پی به خشرینری (فرضیه به) رازیبوو (ولم یکنر به) نینکاری نه کرد (فهو طاغوت متجاوز حد ومحارب لربه) نه وه طاغوته نه وه حهدی خوی به زانده و حهدی عبودیه ت بو خوی تعالی خوی به زانده وه سنوری به ندایه تی لایداوه وه نه مه نه گهل خوی گه وردها شهر ده کا.

(فالخلق و الملك والسلطان وسيادة والأمر والحكم والنع والضر والعبادة والطاعة مطلق لله على التقدير من نازعة فيها فهو طاغوت الكافر) دروست کردن مولکایه تی و سولتان سیاده و گه وره یی نهم و حوکم سودو زهره ر پی گه یانندن و عیباده ت وه فهرمانره وای

کردنی مطلق هەر هه‌مووی بۆ خوای تعالی یه هه‌ر که سێک منازعه‌ی خوا بکا واتا له‌خوای
بسه‌نیته‌وه یاخود به‌شداری پێ بکا یه‌کێ لهم شتانه ئه‌وه ئه‌و که سه‌ طاغوته .

ئیمامی بن جریری طبری (رحمه الله) ده‌فه‌رمووی : (والصواب من القول عندي
في الطاغوت، أنه كل ذي طغيان على الله) هه‌ر که سێک له‌سه‌ر خوا ته‌جاوز بکا ئه‌وه
طاغوته . (فعبد من دونه) له‌غه‌یری ئه‌و بپه‌رستری (إما بقهر منه لمن عبده،) واتا
که سانی که زه‌لیل بکا بۆ ئه‌وه‌ی بپه‌رستن (وه‌کو ئه‌مرؤ سولته‌کانی ئه‌مرؤ هه‌موو
خه‌لکه‌کانیان زه‌لیل کرده بۆخویان) (وإما بطاعة ممن عبده له وإنسانا كان ذلك
المعبود، أو شيطانا، أو وثنا، أو صنما، أو كائنا ما كان من شيء.) یاخود به‌طاعه‌تی
ئه‌و که سه‌ که ئه‌په‌رستێ و قسه‌نه‌کا چ که سه‌که زه‌لیل بکه‌ی بپه‌رستێ یاخود
بپه‌رستری و قسه‌ نه‌که‌ی ئیتر ئه‌م که سه‌ که ئه‌پرستری ئینسان بێ یان هه‌رچی شتی که
بێ شه‌یطان بێ و وثن بێ بت بێ دار بێ و سه‌نه‌م بێ و یاسا بێ هه‌رچی شتی که بێ ئه‌وه
بوو به‌ طاغوت .^٦

ئیمامی ابن‌القیم (رحمه الله) ده‌فه‌رمووی : (هو كل ما تجاوز به العبد حده من معبود، أو
متبوع أو مطاع .) هه‌ر که سێک له‌ عه‌بده‌کان ته‌جاوزی هه‌دی خۆی پێ بکری ئه‌وه‌ی که‌وا
غه‌یری خوا بپه‌رستێ یان به‌قسه‌ی بکا یاخود شوینی بکه‌وی ئه‌وه‌ی طاغوته .

ابن‌القیم (رحمه الله) ده‌فه‌رمووی : (فطاغوت كل قوم من بتحاكمون إليه غير الله
ورسوله) طاغوتی هه‌موو که سێک ئه‌و که سانه‌ن که ئه‌چنه‌ لایان و جوکه‌مرانی ئه‌بنه‌ لایان
له‌غه‌یری قورئان و سونه‌ته‌که‌ی پینغه‌مبه‌ر (صلى الله عليه وسلم) (أو يعبدونه من دون الله
أو يتبعونه على غير بصيرة من الله) له‌غه‌یری خوا بیان په‌رستن شوینیان بکه‌ون
به‌کویری و هه‌رچه‌ک بلی بلین باشه .

^٦: الطبری: ٤١٩/٥

جۆره‌کانی طاغوت :

جۆره‌کانیان زۆرن له‌وانه :

۱-شه‌یطان : ئیبلیس نه‌عه‌تی خوی گه‌روه‌ی ئی بی سه‌ری هه‌موو طاغوته‌كانه هه‌موو طوغيانیک که کراوه له‌سه‌ر خوی تعالی به‌ئه‌م‌ری ئه‌و بووه ئه‌و ئه‌م‌ری که خه‌لکی طاغوت دروست بکه‌ن له‌نیوان خۆیاندا که‌وا غه‌یری خوا بپه‌رستن .

۲-کاهین و ساحیره‌کان : (الکاهن والسحر وهم الطواغیت يدعون علم الغیب)له‌کاهین و ساحیره‌کان وه له‌وانه‌ی که‌وا ئیدعا و بانگه‌شه‌ی غه‌یب زانین ده‌کا بپه‌رستیی و سه‌مع و طاعه‌ی بۆ بکریی یاخود له‌ناو خه‌لکدا بانگه‌شه‌ی ئه‌وه ده‌که‌ن که‌وا غه‌یب ئه‌زانن ئه‌مانه هه‌موویان طاغوتن (ولأن يحكمون بين الناس بأوامرهم وضلالتهم ويأمرون الناس بالكفر وتقرّب إلى الجن والشياطين)ئهم ده‌که‌ن به‌خه‌لکی که‌وا نزیک بکه‌ونه‌وه له‌جنه‌کان و شه‌یطانه‌کان هه‌تا ئه‌و کار و ئیسانه‌یان بۆ بکه‌ن .

۳-(رأس الضلالة الذين يفتن الناس بما يعلم أنهم مخالف الدين الله ويزين الناس شرك وكفر به بالله) واتا سه‌ری گومرایی و ضه‌لاله‌ت و ئه‌وه‌که‌سانه‌ی که‌وا سه‌رکرده‌ی ضه‌لاله‌ت و گومرایین که‌ قتا ئه‌ده‌ن به‌خه‌لکی به‌وه‌ی که‌وا ئه‌زانن مخالفه‌ بۆ دینی خوا ئه‌م‌ریان پێ ده‌که‌ن که‌وا بۆ خه‌لکی برازیته‌وه له‌شیرک و کوفر و له‌ضه‌لاله‌ت که‌وا شوین ئه‌وانه‌بکه‌ون .

۴-(المشروعون من دون الله)هه‌رکه‌سیک ده‌ستوریک و یاسایه‌ک و شه‌ریعه‌تیک له‌دژی دنی خوی گه‌وره‌ دابنێ ئه‌وه طاغوتیکه‌ بۆ خۆی (الذين يشرعون الناس أحكام والقوانين ما أنزل الله بها من سلطان)ئه‌چن حوکمرانی ئه‌که‌ن به‌بێ گه‌رانه‌وه بۆ قورئان بۆ خۆیان کۆده‌بنه‌وه و چیان پێ باش بی ئه‌وه دانه‌نین (وحليلون ما حرم الله و حرم ما أحل)ئه‌وه حه‌رام ئه‌که‌ن که‌خوا حه‌لالی کردوه ئه‌وه حه‌لال ئه‌که‌ن که‌خوا حه‌رامی کردوه (ويأمرون بمعصيت الله أو يبجونها قانون)ئهم ده‌که‌ن به‌مه‌عصیه‌تی خوا وه به‌قانون حه‌لالی ئه‌که‌ن بۆ ئه‌و خه‌لکه .

خوای گهوره نه په رستی به ته نه موسیمی خوا و مه لائیکه ت په رست موشریکی خوا و شیطانت په رست موشریکی خوا و پیغه مبهرت په رست (صلی الله علیه وسلم) موشریکی په رستن ته نه بو خویه نه و پیاو چاکانه و مه لائیکه تانه و نه و پیغه مبهران پینان ناوتری طاعت به لام په رستنه که شیرکه و پی له ئیسلام نه چیته دهره وه چونکه نه وانه موحیدن شیرکیان نه کرده بو خوا تعالی مه لائیکه و پیغه مبهران و پیاو چاکان نه وانه خوین به ری کرده له موشریکین نه وانه به هیج شیوزیک رازی نه بوون به شیرک و به ضه لالت .

چۆن كوفر بكهين به طاغوت :

كوفر به طاغوت نهويه كه تو بليي ههروهكو وتمان نه مه ديني هه موو پيغه مبه رانه كه الله تعالى دهفه رموي (وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ) (النحل: ۳۶) .

كوفر به طاغوت نهويه تو كافر بيت به هه رشتي ك له غه يري خوا بپه رستري وه نه بيت ئيعلاني بكه وه له دلتدا رقت لي بيت و وه دووژمنايه تي بكه وه نه گه ر دهسه لاتت هه بوو مال و خوين و سه روهت و سامان و مندالت هه ر هه مووي له پيناوي دا دابنيي به و واتايهي دژايه تيان بكه نه گه ر سه رو ماليشت تيا چوو نه بي به يري بيت لبيان وه كو سه حابه چۆن له شهري به دردا هه موو خو شيه كاني دونيان به جي هيشت وژن و منداليان به جي هيشت سه روهت و سامانيان به جي هيشت هه موو شته كانيان به جي هيشت له پيناوي كه وا الله لبيان رازي بيت و له گه ل دوست و نه ولياي شهيطان جهنگيان كرد وه طاغوتيان له ناو برد .

خو به يري كردن له هه موو نه و عيباده تانه ي بو غه يري خوا نه كريت له هه موو جو ره كانيه وه، يه كي ك له وانه بابه تي په رستني نه صنم و نه و شان و قيباب و نه ضريحه نه بيت تو به يري بيت له و بابه ته نه بيت بلي نه و كه سه شي وا نه كات موشريك و كافره نا بيت تو شكته هه بي له كافر بووني نه و كه سه ي كه وا نه وشته نه په رستي و عيباده ت بو غه يري خوا نه كا .

به داخه وه زور كه س له و بابه ته تيكه وتوه كه وا عوزر دهينه وه و نه لين نازاني چي بكا ، نا گدارين له مه سه له ي ته و حيددا نه زانين عوزر و بيانو نيه نه شزاني كافر و موشريكه به كو دهنگي هه موو نه هلي عيلم ، هه وه كو ئيمامي قرافي ئي جماعه كه ي نه قل كردوه نه لي جاهيل به ته و حيد كافره .

جوړه کانی کافر :

دوو جوړه کافر هه یه :

۱-یان کافرینکی معانیده : وهکو تو پي دهلی کوفره نهویش هه ر عینادی نهکا .

۲-یان کافرینکی جاهيله : کهسهکه بهکوفرهکهی خوی نازانی .

ههردوویان کافر نه بیته ناگادارین .

جا نه بیته تو کافر بی بهو عیبادهته وه بهههرکهسیک نهو عیبادهته نهکا

نهم نایهتهی سورهتی الممتحنه له بهر بکهن خوشتان و مال و مندالتان له بهری بکهن و بههه موو خه لکی رابگه یه نن (قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ط رَبَّنَا عَلَيْنِكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ (٤))

وه نهم نایهته هه موو روژنیک بخویننه وه له بهر نهوهی نهمه نیمانه کهت نه پاریزی وه نه مه غیرهتت به بهر دهینیتته وه نه مه فیری جورتهتت نهکا نه مه دژایهتی نهوانه نهکا که خویان نیمان کردوه به عالم و زانا و دانا نه لین کاکه ولا نیمه عه لاقه ی کافر کردنی خه لکیمان نیه خوی به عالم و عه لامه ی زه مان نه زانی .

الله تعالی وا دهفه رموی کهوا پي وتوین کهوا ده بی نهوه بلین (إِنَّا بُرَاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ) والله وا نه لی کافر ی هه رچه ند نویتز و عیبادهت بکهی و بلیت مو حید و یه کخواپه رستم ناوی خوت بنی سه لیه فی و بلن له سه ر مه زه بی سه حابه دروم ناوی خوت بنی القران والسنه بفهمه السلف الصالح زور جار نهم قسانه نه بیستین به لام له واقیعدا وانیه له واقیعدا کهسه که ده لی من شیوعیش کافر ناکه م نهی چون کافر نه بین بهوانه ی ته شریعات نه کهن له غهیری خوا ناییت رازی بیت به حوکه مه که یان نه بیته به کوفری بزانیته و ناییت برویته ناو مه حکه مه که یان ناییت کیسه کهت بهریت بولایان .

(إِنَّا بُرَاءٌ مِنْكُمْ) سه‌یربکه‌ن بزانی خو به‌یری کردن له‌کی یه له‌م نایه‌ته‌دا یه‌که‌مجار له‌به‌نده‌کانی طاغوته یانی نه‌وانه‌ی که‌وا عه‌بدایه‌تی بو طاغوته‌کان ده‌که‌ن نه‌ولیاکانی طاغوت نه‌مه له‌پیش به‌رائه‌ته له‌طاغوته‌که‌ خو‌یی .

یانی بینهر به‌رچاوتان کاتیک که‌وا طاغوتیک نه‌په‌رستری کی نه‌و طاغوته‌ی وا لی‌کرد په‌رستری ؟ بی‌گومان نه‌و خه‌لکه‌ بوو که‌واته نه‌و خه‌لکه‌ که‌ به‌ندایه‌تی بو طاغوت ده‌کا ریگه‌ی گومرای وهرگرتوو نه‌ک ریگه‌ی راست موشرکه‌ نه‌ک موسلمان و موحید هر بویه‌ش تو ده‌بی‌ت یه‌که‌مجار خو‌ت له‌وه به‌یری بکه‌ی له‌وشوین که‌وتوانی طاغوته‌کان .

(وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) نه‌وانه‌ی که‌ئیوه ده‌یانپه‌رستن له‌غه‌یری خوا نه‌وه طاغوته‌که‌یه نه‌وه هه‌موو طاغوته‌کانه نه‌وانه‌ی نه‌په‌رستری له‌غه‌یری خوا (كَفَرْنَا بِكُمْ) واتا ئیمه ئیوه به‌کافر نه‌زانین نه‌مه‌ش به‌رائه‌ته له‌وه‌ی که‌وا ته‌حقیقی به‌رائه‌تی یه‌که‌م نه‌که‌یته‌وه که‌تو وت ئیمه به‌رین له‌ئیوه لی‌ره‌ش نه‌لی ئیوه کافر ، ته‌بعه‌ن به‌رائه‌ت له‌که‌سیک مانای کافر بوونی که‌سه‌که‌یه خوی تعالی ده‌فه‌رموی (بِرَاءَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) (التوبة: ۱) که‌واته خوا و پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) به‌ریبه له‌موشریکه‌کان که‌واته نه‌وانه‌ی شیرک نه‌که‌ن موشریک بویه‌خوای که‌وره لی‌یان به‌ریبه .

که‌واته (وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) طاغوته‌کان نه‌گریته‌وه (كَفَرْنَا بِكُمْ) خودی نه‌و که‌سانه ده‌گریته‌وه که‌ به‌نده‌ی طاغوته‌که‌ن واتا ئیمه برومان به‌ئیوه نیه وه ئیمه له‌ئیوه به‌رین ئیمه کافرین به‌ئیوه ئیوه‌ش کافر (وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ) نه‌مه ده‌رخستنی به‌رائه‌ته‌که‌یه واتا هر له‌دلدا نیه به‌ته‌نها به‌لکو عداو بغضا عداوه دووژمنایه‌تی له‌ ظاهریدا به‌لام بغضا له‌ناو دلدایه تو نه‌بی‌ت به‌هه‌موو جوړه‌کانی دووژمنایه‌تی خو‌ت اظهار بکه‌ی له‌دیشدا بی‌ت و اظهاری بکه‌ی بو به‌رامبه‌ر نه‌و که‌سانه‌ی که‌وا به‌ندایه‌تی بو طاغوت نه‌که‌ن .

هه‌مووتان نه‌زانن که‌وا نه‌گه‌ر ده‌ست و پیوه‌ندی فی‌رعه‌ون نه‌بوایه فی‌رعه‌ون نه‌و چه‌به‌رووته‌ی نه‌نه‌نواند کی وای کرد بی‌ت به‌فی‌رعه‌ون به‌ته‌نه‌کید نه‌و خه‌لکه (إِنَّ

فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ (القصص: ٨)) تو سه‌یریکه جوندییه‌کان که‌واته نهم جوندیانه‌ن ئه‌وانیان به‌رز کرده‌وه تاوانه‌که له‌ملی نهم خه‌لکه‌دایه بویه خوی تعالی که روو ده‌کاته قه‌ومه‌کان ئه‌لی **(وَقَوْمِ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ** (الذاریات: ٤٦)) یانی کافرین که‌واته قه‌ومه‌که تاوان‌باره زور تاوان باره ئه‌گهر ئه‌وان نه‌بن طاغوته‌کان دروست نابن.

زور جار له‌وانه‌یه که‌سانیک بیلین ئه‌گهر نهم طاغوتانه نه‌مینن ئیسراحت ئه‌که‌ین! قه‌زافییه‌کی طاغوت روویی ئیسراحتی کرد لیبیا؟ سه‌دامیکی طاغوت روویی عیراق ئیسراحتی کرد؟ موشکیله له‌رویشتنی طاغوته‌که‌دا نیه موشکیله‌وه خه‌لکه‌دایه که به‌نده‌ی طاغوته وه به‌نده‌ی طاغوت زوره ئه‌و نا ئه‌ویتر که‌واته کیشه‌که‌مان له‌وه‌دایه خه‌لکه‌که تو سه‌یری ده‌عوئی پیغه‌مبه‌ران بکه روویان یه‌کسه‌ر بۆلای قه‌ومه‌که قسه ئه‌کا رووبه‌رووی طاغوتان قسه ده‌که‌ن رووبه‌رووی ئه‌وانه که‌وا له‌غیری خوا ئه‌په‌رسترین به‌مانایه‌ی رووبه‌رووی هه‌موویان ئه‌بنه‌وه .

(حَتَّىٰ تَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَّهُ) هه‌تا‌که‌ی نهم دووژمنایه‌تیه ده‌مینیتته‌وه هه‌تا‌وه‌کو ئیمان ده‌هینن به‌خوای گه‌وره هۆکاری به‌رانه‌ته‌که دونیا نیه ئه‌وان کورسیان هه‌یه ئیمه‌ش ده‌مانه‌ویی کورسیمان هه‌بی ئه‌وان پاره‌یان هه‌یه ئیمه‌ش ده‌مانه‌وه نه‌خیر به‌لکو ئه‌وه داخوای دونیا‌وییه‌کانه داخوایی ئه‌و که‌سانه‌ن که‌وا دونیا په‌رستن به‌داخه‌وه زور به‌ی به‌ناو ئیسلامیه‌کان ئاویان ئیهاتوه ئیستا یانی کیشه‌که‌یان له‌گه‌ل خه‌لک و له‌گه‌ل سه‌رکرده‌ی شوینه‌کانی خوایان بریتیه له‌ماده ئه‌لین با‌که‌سه و قاسه‌مان پر بچ نایه‌ت بلخ **(حَتَّىٰ تَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَّهُ)** له‌به‌ر ئه‌وه رقمان له‌ئیه‌یه چاک بزانی رقمان له‌سه‌ر ئه‌سانی دونیایه‌یه رقه‌که‌مان له‌سه‌ر ئه‌سانی خوا په‌رستییه چونکه ئه‌گهر خوا په‌رستی هاته‌ گۆری هه‌مووشتیک به‌دلی ئیمه‌ ده‌بی ئه‌گهر خوا په‌رستی نه‌هاته ئاراوه به‌راستی هه‌مووشتیک له‌دژی ئیمه‌ ده‌بیت ئه‌مه‌ش هۆکاری به‌رانه‌ته‌که‌یه که عیباده‌تی غیری خوی گه‌روه‌یه جا ئه‌گهر ئه‌وان وازی لی بینن ته‌نها خوا په‌رستن ئه‌وکاته ئه‌وبه‌رانه‌ته نامینی و ئه‌و دووژمنایه‌تیه نامینی و ئه‌و به‌رایه نامینی و هه‌موو ئه‌بین به‌ برای یه‌کتیری **(إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ أُخُوَةٌ)**.

ئەمرو مۇسلمانان بەداخەوہ کہ کیشەییەکیان بۆ دروست دەبی ئەلی بەقانون ئەیکەیت یان بەشەرع ئەلی بەقانون ئەیکەم کاکە بزانه خۆت کافر کرد مادەم بەشەرعی خوا نایکەیت چونکہ تۆ ئەمرت پیکراوہ کہوا تۆ دژایەتی ئەوہ بکەیت (وَقَدْ أَمَرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِنَّ) (النساء: ۶۰) تۆ ئەمرت پیکراوہ کافر بکەیت بەوہ تۆ ئیستا ئەچی بۆلای تاوہکو حوکمرانیت بکا ! ھەرکەسیک ئەگەر برواتەوہ بۆ لای قانونیک دژایەتی دینی خوا بکا خۆی کافر کردوہ با بزانی ئەوہ ئەصی ئایەتە و قسەی ئیمە نیە .

اللہ تعالی دەفەر موی: (لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ) (۲) ئەگەر (وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ) (۴) ھەردووکیان بەرائەتە لە ھەرشتیک لەغەیری خوا پەپرستری (وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَّا أَعْبُدُ) (۵) لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ (۶) ئەمەش بەرائەتی تەواوہتیە لە کافر و موشریکەکان کہ ئیوہ خوای ئیمە ناپەرستن بەتەنھا بەلکو خوا و غەیری خواش ئەپەرستن ئیوہ موشریکین .

ھەکەرسیک خوا بەتەنھا پەپرستی کەسیتەر ئەگەلدا ناپەرستی جالیئەردا ئەبیئت ئاگاداربین و باشتەین شت ئەوہیە بگەرینەوہ بۆ زەمەنی پیغەمبەرایەتی (عليهم الصلاة والسلام) بزانی ئە زەمانی ئەواندا دویا چۆن بووہ عیبادەت و خواپەرستی ھەبووہ یاخود نا ئەو پیغەمبەرانەش خوای تعالی چۆن ناردوونی وە ئایا ئەوان ئەیانزانبووہ اللہ خوای دروست کاری ئاسمانەکان و زەوییە وە ئەو پیغەمبەرانە (عليهم الصلاة والسلام) دەعوەکیان چۆن بووہ لیئەدا لەسیرە ھەندیک شت باس دەکەین بەھینانی باسی ھەندیک لەو کەسانەکی کہوا پیس ھاتنی پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) لە حنفاء بوون .

تەبەعن دینی یەھودیەت و ئەصرانیەت زۆر بەفراوانی لە جەزیرە ی عەرەبیدا بلاو نەبوو بوویوہ تیدا ھەبوو بەس زۆر بلاو نەبوو بوویوہ یەھودیەت ھەبوو وە ئەصرانیەت ھەبوو بت پەرستی ھەبوو وە ئەستیرە پەرستی ھەبوو مەلانیکیە پەرستی ھەبوو ئەنواع و ئەشکالی ھەبوو ، جا ئەو کەسانەکی کہوا هیچ لەمانەیان نەدەپەرست تەنھا لەسەر

دینه‌که‌ی پیغمبهر ابراهیم مابوونه‌وه (علیه السلام) نه‌ویش دینه‌که زۆربه‌ی رۆیشتبوو به‌س ته‌وحید مابووینه‌وه .

له‌و که‌سانه :

زهیدی کوری عه‌مری کوری نوفیل :

باوکی سه‌عیده که یه‌کیکه له عه‌شهره‌ی موبه‌شهره ئه‌م زهیده له‌جاهیلیه‌تدا هیچ کاتیک غه‌یری خوای گه‌وره‌ی نه‌په‌رستوه و له‌سه‌ر دینی پیغمبهر ئیبراهیم بووه (علیه السلام) سبحان الله کوره‌که‌شی نه‌بیته به عه‌شهره‌ی موبه‌شهره ، ته‌بعهن ئه‌م پیاوه پیغمبهری خوای (صلی الله علیه وسلم) بینیه به‌لام پیش پیغمبهرایه‌تی وه پیش پیغمبهرایه‌تی مردوه ئه‌م زهیده.

پیغمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) موژده‌ی نه‌داتی سه‌عید نه‌لی نه‌بیته باوکه وه‌زعی چۆن بی نه‌ویش بو‌ی باس نه‌کا له‌حه‌دیشدا هاتووه که پیغمبهر نه‌لی (صلی الله علیه وسلم) (دخلت الجنة فرأيت لزيد بن عمرو بن نفيل دوحتين)^٧ واته : بنیم چۆمه ناو به‌هه‌شته‌وه زیدی کوری عه‌مر دوو دره‌ختی گه‌وره‌ی قه‌د داری جوانی هه‌بوو .

خوای گه‌وره بو‌ی دانا‌بوو له‌به‌هه‌شت دا وه پیغمبهری بینی بوو (علیه الصلاة والسلام) نه‌وه بوو نه‌گه‌یشه کاتی هاتنی وه‌حی بو پیغمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) بیته به شوین که‌وته‌ی پیغمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) و وه‌فات ده‌کا .
حه‌دیه زۆر هه‌یه له‌باسی زهید دا .

له سه‌حیحی بوخاری بابیک دانه‌وه بو زهیدی کوری عه‌مرته‌یدا باسی نه‌وه ده‌کا :

١- عبدالله کوری عه‌مر (ره‌زای خوای لی بی) نه‌فه‌رمووینی (أن النبي صلى الله عليه وسلم نقي زيد بن عمرو بن نفيل بأسفل بلدح قبل أن ينزل على النبي صلى الله عليه وسلم الوحي) واته: پیغمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) زهیدی بینی له‌خوارووی به‌لده

^٧: قال ابن كثير في (البدایة والنهائة): هذا إسناد جيد

^۸پیش نهوهی پیغمبهر بیئت به پیغمبهر (صلی الله علیه وسلم) (الوحي فقدمت إلى النبي صلى الله عليه وسلم سفرة) سفرهیهک پیشکەش کرا بو پیغمبهر (صلی الله علیه وسلم) تیدا گوشت و شتی وای تیدا بووه کهوا بیخوا (فأبی أن یأکل منها) پیغمبهر نهیخوارد (صلی الله علیه وسلم) سهیریکه پیغمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) پیش پیغمبهرایهتی کهواته لهسهه حه نیفی سههه بووه نهویش سهروکی حنفایان بووه له پیش پیغمبهریهتی ناگاداری نههه بن ، نهیخوارد له بهر نهوهی نهوان لهسهه نوصب لهسهه نهو بهردانهی کهوا لهدهوروو بهری کهعهدا بوو حهوانیان سهرنهبری بو نهو نه نصابانه که خوی تعالی دههه مووی : نهگهر لهسهه نوصب سهریان بریی مهیخو بویه پیغمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) مردارهوه بووی نههه خوارد وه پیشکەشیش کراوه بو زهید کهوا بیخوا (ثم قال زید إني لست آكل مما تذبحون علی أنصابکم) من لهوانه ناخوم که نیوه لهسهه نوصبهکان نهو بهردانهی کهوا لهته نهیشتی کهعهه نیوه سهری نه برن واتا بو غهیری خوا (ولا آكل إلا ما ذکر اسم الله علیه) شتیک ناخوم إلا بسم الله ی لهسهه کرابی (وأن زید بن عمرو کان یعیب علی قریش ذبائحهم) زهید لومهی نهکردن سهیرکهه هیشتان پیغمبهر نه بووه به پیغمبهر (صلی الله علیه وسلم) لهسهه بهقایهی دینی باوهکه ئیبراهیم ماوهتهوه کهواته لهناو نهواندا سهبرین بو غهیری خوا هه بووه کهواته نهوان موشریک بوون خه جیشیان نهکرد سهدهه قاتیشیان نهکرد و بهروژووش نه بوون خواشیان نه پههست وه کوئه مرویی نیهه چون نهوه بو عبدالقادر و نهووتر بو پیغمبهر وو بهته نهکید نهو کاره شیرکه و نهو کهسهشی نهو کاره دهکا موشریکه باباش بهخوی بزانی سهت هزار نوژو روژوو بکا قبول نیه نههه لهکهیدایه له پیش پیغمبهرایه تیدایه که نهوان نهیان نه خوارد که لهکاتیکدا هیشتان خوا پیغمبهری نوی نه هیئاوه که پیغمبهر محمده (صلی الله علیه وسلم) بیکات به پیغمبهر چ جای دوی نهوهی پیغمبهر هاتوو (صلی الله علیه وسلم) وه پیمان نه لیت نه علهت لهو کهسه بی کهوابو غهیری خوا سهه نه بریی بو مه لاییکه و بو پیغمبهران بی بو هه رکه سیک و شتیک بی نهوهی وا بکا نه علهتی لی بی ، نهو کاره شیرکه و پی بوو به موشریک نه مروکی وا نیه ! إلا که میک نه بی (ویقول الشاة خلقها الله) زهید بهو خه لکهی دهوت باشه نهو

^۸: شونیکه له غه ربی مهکهه وه.

حهیوانه خوا دروستی کردوه (وأنزل لها من السماء الماء) لهئاسمان ئاوی بۆ ناردۆته خوارهوی کهئ خواردۆتهوه (وأنبت لها من الأرض) لهو زهوییه ئهم گژ و گیایهی بۆ شین کردوه که بیخوات (ثم تذبحونها على غير اسم الله) دواتر ئیوه دهچن بهغهیری ئاوی خواوه سهری ئهبرن بۆ ئهمه کئ دروستی کرد ئهوهی دروستی کردوه ئهبیته بۆ ئهوه سهربیریت ،

بائیمه پرسیار بکهین ئایا لات و مهنات و عوزا دروستیان کردوه تاوهکو بهئاوی ئهوانهوه سهری ببرن ئایا ئهوه بهردانه دروستیان کردوه تاوهکو بهئاوی ئهوانهوهی سهریان ببرن .وه بۆ ئهمرۆش ههمان پرسیار ئهکهین ئایا ئهوه حهیوانه پیغهمهبر دروستی کردوه تاوهکو بهئاوی پیغهمهبرهوه سهربیریت (قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * لَا شَرِيكَ لَهُ ۗ) (الانعام : ١٦٢-١٦٣)) نه پیغهمهبر نه مهلائیکه نه پیاو چاکان (لَا شَرِيكَ لَهُ ۗ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ (١٦٣)) بلی من بهمه ئهمرم پیکراوه .

ئهمه دینی ئیسلامه کهواته ههکهسینک شتیک سهربیریتی بۆ غهیری خوا کارهکهی شیرکه و کهسهکهش پئ موشریک بوو نهبزانییش بهم بابته نابیته عوزر وهکو ئیمامهکان بۆمانیان نهقل کردوه ئهئین ههکهسیک نهزانیی لهمهسهلهی تهوحید و یهکخوا پهستیدا نهزانییهکهی ئی قبول ناکریتی چونکه دینی یهکخوا پهستی دینیکه ئهبیته بیریت بهرئوه بهههمو شیوازیک وه لهو کهسانه قبول ناکریتی ئهگهر نهزان بن بهم (لا اله الا الله) یه کهواته نهصل تیدا ئهوه کهسه موشریکهئینجا زانیویهتی ئهوه خوی گهوره سزای ئهوا لهسهری نهزانیوه ئهوه خوی تعالی لهروژی قیامهت تاقی ئهکاتهوه لهروژی قیامهت .

(إنكارا لذلک وإعظاما له) ئینکاری ئهوه کارهی دهکرد زهید زوری بهلاوه قورس بوو چون ئیوه شتیک سهرئهبرن بۆ غهیری خوی تعالی .

ئهمرۆ بهچاوی خۆمان ئهبنین و ئهبیستین لهناو تهلهفریۆن و رادیۆ و گوڤارو روژنامه بهناو ئیسلامیهکان له عهلمانیهکان گهیری باسیان ناکهین چونکه خویان یهکلای

^١: الکتب « صحیح البخاری » کتاب مناقب الأنصار «باب حدیث زید بن عمرو بن نفیل، رقم: ٣٦١٤»
٣٠

کردۆتەوه ، به‌ناو ئیسلامیه‌كان ئەلئ دەخپه‌ك (يارسول الله) ! ئەلئ شه‌فاعه‌ت
(يارسوالله) كه‌چی به‌ناو ئیسلامیه‌كان دانئه‌نیشی له‌بهر ده‌میدا و سه‌رۆکی كۆمه‌له‌یه‌كه
یاخود جه‌ماعه‌تیكه‌ هیچ قسه‌ ناكا له‌لای ئەوان به‌داخه‌وه !

زه‌یدی كوری عه‌مر چۆن ئینكاری ئەكا ((إنكاراً لذلک واعظاً ما له)).

ئەو شیركه‌ معاصره‌كانی ئەمرۆی خۆمان كاتیك كه‌ ئەبنین ده‌وله‌ت داری ئەكری به‌ناوی
خه‌لكه‌وه به‌ناو دیموكراتیه‌ت به‌ناو په‌رله‌مان به‌وناوی یاسای سه‌روه‌ر كه‌وا خه‌لك دایناوه
كه‌ پێشیلی هه‌موو فه‌رمانه‌كانی خوا ئەكری تیدا ئەدی ئەمه‌ شیرك نیه‌ ئەبئ ئینكاری
ئەمه‌ بكری كه‌چی كه‌سه‌ به‌ناو ئیسلامیه‌كه‌ خۆی داوای ئەمه‌ ده‌كا ئەلئ من ده‌وله‌تی
دینیم ناوی ئەلئ ده‌وله‌تی كه‌لم ده‌ویی ، ئەوه‌ كه‌ی ئیسلامه‌تییه‌ والله هیچ ئیسلامه‌تی
نیه‌ هه‌تا ئیواره‌ ناوی ئی بنی ئیسلامه‌تی وه‌كو ئیسلامه‌تییه‌كه‌ی ئەبو جه‌هل وایه‌ كه‌وتمان
حه‌جیشی ده‌كرد و به‌رۆژووش ده‌بوو هه‌تاوه‌كو وتمان حاجی ئەبو جه‌هل سه‌یری هه‌دیشی
سه‌حیح بكه‌ن له‌ موچه‌ره‌مدا به‌رۆژوو ئەبوون بو‌ خوا داوایان له‌خوا ئەكرد له‌ناو كه‌شتیدا
به‌ته‌نها داوایان له‌خوا ئەكرد به‌شایه‌دی خوای تعالی خۆی (فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِّ دَعَا
اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) (العنكبوت : ٦٥) ئینجا له‌داوای ئەوه‌ كه‌رزگاری ئەكردن شیركیان
ئەكرد ئەوشیركه‌یه‌ كه‌ ئیستا باسی ده‌كه‌ین .

حه‌دیشیگی تر.

عبدالله ی كوری عومه‌ر (ره‌زای خوای ئی بی‌ت) ده‌فه‌رمووی (أَنَّ زَيْدَ بْنَ عَمْرٍو بْنَ نُفَيْلٍ
خَرَجَ إِلَى الشَّامِ) ئەمه‌ قصه‌یه‌کی زۆرخۆشه‌ له‌بو‌خاریدا هاتووه‌ جوان بیخوینه‌وه‌ وه‌
سه‌یری بكه‌ین و واقیعی خۆشمان ببینیوه‌ بزانین ئەو واقیعه‌ی ئەو كاته‌ له‌گه‌ل ئیستای
ئیمه‌ له‌ته‌رازوو بده‌ین و جیاوزاییه‌كه‌یان بزانین (خَرَجَ إِلَى الشَّامِ يَسْأَلُ عَنِ
الدِّينِ) سه‌یركه‌ له‌كاتی جه‌هاله‌ت و نه‌زانیندا به‌لام زه‌ید ئی ناگه‌ری له‌گه‌ل جاهیلیه‌تی
قوریشدا بروا ئەزانیت ئەوه‌ شیرك و گومراییه‌ له‌كاتینكدا كه‌عبه‌ له‌وییی یه‌ ، سه‌یری ئەم
خاله‌ گرینگه‌ بكه‌ن مالی خوا له‌وییی یه‌ و كه‌عبه‌ی ئیبراهیم له‌ناو مه‌كه‌دایه‌ ئەچیت
به‌جئ ده‌هیلی ئەلئ شیرك و گومرایی تیدا یه‌ ! ئەگه‌ریت به‌داوای دینی راسته‌قینه‌دا

(وَيَتَّبِعُهُ) نه گهری به دواى دینه که دینی ته وحید و یه کخوا په رستی چونکه نه گهر تو سهر بکهی بوخوی نه صلی دین که عه ره به کان شانازی پیوه ده که دینی ئیبراهیمه نه ناو خودی مه که بلاو بویته وه به لام له ویی چونکه شوینی شیرک و ضه لاله ت بووه نه گهریت به دواى ته وحیدیکی راسته قینه وه بزانه له کووی یه (وَيَتَّبِعُهُ ، فَلَقِيَ عَالِمًا مِنَ الْيَهُودِ) چوو زانایه کی یه هودی بینیه وه (فَسَأَلَهُ عَنْ دِينِهِمْ) له شام له یه هودییه کی عالمی پرسى وتی دینه که تان پیم بلن بابجه سهری (فَقَالَ : إِنِّي لَعَلِّي أَنْ أَدِينَنَّ دِينَكُمْ) به لکو من ده چمه دینی ئیوه دینی خو تانم بو یاس که (فَأَخْبَرَنِي) پیم رابگه ینه (فَقَالَ : لَا تَكُونُ عَلَى دِينِنَا حَتَّى تَأْخُذَ بِنَصِيْبِكَ مِنْ غَضَبِ اللَّهِ) تو نه گهریته سهر دینی یه هودییه تی ئیمه إلا به شیک له غه زه بی خوات بهر نه که ویی نه بیته خوت ناماده بکهی بو نه م غه زه به (قَالَ زَيْدٌ مَا أَفْرُ إِلَّا مِنْ غَضَبِ اللَّهِ) جا خو من له غه زه بی خوا رانه که م ئیستا تووشی غه زه بی خوا بیم ! (وَلَا أَحْمِلُ مِنْ غَضَبِ اللَّهِ شَيْئًا أَبَدًا ، وَأَتَى أَسْتَطْبِعُهُ) ناتوانم هه لیبگرم چون من ته حه مولی عه زابی خوانه که م ، سهری نه م بوچونه جوانه بکه له وانهی نه مرو که روویان کردوته وه غه یری خوا بیر ده که نه وه له غه زه بی خوا به تاییه تی نویره کان ده که ن و ده لین (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ) (الفاتحة: ۷)) خواجه تو نه و ریگه یه ی که تو غه زه بت لی گرتوه که یه هوده خواجه ریگهی نهوم پیی نشان نه ده یی که چی له دواى نویره که راست راده کا بو سهر ریگهی یه هود په رله مان و دیموکراتیه ت نه وه ی که یه هود بوئییمه ی هیناوه نایه ت بلن بهس قورئان و خوا که سیتر نا له خوا زیاتر ، نه ی تو ئیستا له ناو نویره که ت داوات نه کرد له خوا بهس ریگهی خو تم نشان بده (وَلَا الضَّالِّينَ) ریگهی نه صرانیه کانم نشان مه ده نه مریکا نه صرانى نیه نه ی به حساب کی هه یه تابعی نه مریکا نه بی نه ده وه له ته کانی نه م سهر زه وییه کی هه یه لی نه ترسی کی هه یه بویریت شتیک نه ئاستیدا بکا کی هه یه به سه یدی نه م زه وییه ی نه زانی نه ده وه له ته کان نه مه به رانه ته ! نه مه به رانه ت نیه .

(فَهَلْ تَدُلُّنِي عَلَى غَيْرِهِ) وتی شتیکی ترم پی بلین من له سهر دینی ئیوه نابم ، سهرکه به رانه تی لی کرد یه هوده و به رانه تی لی ده کا (قَالَ : مَا أَعْلَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ حَنِيفًا) وتی

والله له حنيف زیاتر هیچتر نازانم ، (قَالَ زَيْدٌ : وَمَا الْحَنِيفُ ؟)^{۱۰} وتی حەنیف چیه ؟ (قَالَ : دِينُ إِبْرَاهِيمَ) وتی دینی ئیبراهیم ، لیڤه‌دا سه‌یر بکه‌ن ئەو یه‌هودییه ئیعتراف ده‌کاکه دینی یه‌هودی دینی ئیبراهیم نیه خوی تعالی ش ده‌فه‌رموی (مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) (ال عمران : ۶۷)) (لَمْ يَكُنْ يَهُودِيًّا ، وَلَا نَصْرَانِيًّا) کابرا یه‌هودییه‌که وتی ئیبراهیم دینه‌که‌ی یه‌هودی و نه‌صرانی نه‌بوو ، به‌داخه‌وه ئەمرو ئەبیستین له‌وانه‌ی خویان به‌سه‌روکی موسلمانان ئەزانن له‌عالمه‌دا ئەلین ئەبیت دینیک دروست بکه‌ین له‌ یه‌هودیه‌ت و نه‌صرانیه‌ت و ئیسلام چونکه‌ براین هه‌موومان هه‌موو یه‌کخوا ئەپه‌رستین ! سه‌یری ئەو بئ عه‌قلیه‌ بکه‌ به‌قه‌ده‌ر یه‌هودیک عیلمی نه‌بوو .

(وَلَا يَعْْبُدُ إِلَّا اللَّهَ) ئەو له‌خوا زیاتر که‌سیتری نه‌ئه‌په‌رست ، (فَخَرَجَ زَيْدٌ فَلَقِيَ عَالِمًا مِنَ النَّصَارَى) زه‌ید له‌لای ئەو ده‌چوو چو بۆلای عالمیکی نه‌صرانی ، جاناگادارین ئەلئ نه‌صارا نالی مه‌سیحی مه‌سیحی ئەو که‌سه‌یه به‌راستی شوین پیغه‌مبه‌ر عیسا که‌وتوه یانی کاتیک پیغه‌مبه‌ر محمد دیت راست ئیمان به‌ پیغه‌مبه‌ر محمد ده‌هینی ئەوه مه‌سیحی ته‌واوه ئەوانه‌ی که‌ له‌سه‌ر دینی پیغه‌مبه‌ر عیسا بوون کاتیک پیمان ئەوتری مه‌سیحی که‌بروا به‌ پیغه‌مبه‌ر به‌ینن ئەگه‌ر بروایان به‌ پیغه‌مبه‌ر نه‌هینا پیمان ناوتری مه‌سیحی پیمان ئەوتری نه‌صرانی چونکه‌ خۆدانه پال مه‌سیح درۆیه له‌کاتیکدا مه‌سیح به‌وه رازی نه‌بووه که‌ پیغه‌مبه‌ر محمد بیت ئەو خه‌لکه‌ له‌سه‌ر دینه‌که‌ی ئەو به‌مینیته‌وه وتویه‌تی نه‌خیر ئەبیت بچنه‌ سه‌ر دینی پیغه‌مبه‌ر محمد (عليهم الصلاة والسلام) به‌شاره‌تی داوه به‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر محمد دئی که‌واته درۆ نه‌که‌ن و مه‌سیحی نین نه‌صرانین ئەوانه‌ن که‌ خویان ناوانوه نه‌صرانی (الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى) (المائدة : ۸۳) .

لیڤه‌دا ده‌لیت چوو بۆ لای عالمیکی نه‌صارا (فَذَكَرَ مِثْلَهُ) بۆی باسکرد (فَقَالَ : لَنْ تَكُونَ عَلَى دِينِنَا حَتَّى تَأْخُذَ بِنَصِيحَتِكَ مِنْ لَعْنَةِ اللَّهِ) ئەویش پپی وت ئەگه‌ر بپته‌ سه‌ر دینی ئیمه‌ ئەبیت خۆت ناماده بکه‌ی به‌شیک له‌ له‌عه‌تی خوا (قَالَ : مَا أَفْرُ إِلَّا مِنْ لَعْنَةِ اللَّهِ) جا خۆ من له‌ له‌عه‌تی خوا رانه‌که‌م (وَلَا أَحْمِلُ مِنْ لَعْنَةِ اللَّهِ ، وَلَا مِنْ غَضَبِهِ شَيْئًا)

^{۱۰} ئەمکه‌سه‌یه که‌ له‌شیرک لا ئەدا بۆ ته‌وحید و له‌سه‌ر بۆ خه‌یر

أَبَدًا) والله ي ناتوانم نهغه زهبي خوا ونه له عنه تي خوا هه لىبگرم (وَأَنَّى اسْتَطِيعُ) من چۆن نه توانم شتى وا بگه م ، پرسيا ريكتان لى دهكهم عه زابى خوا به چيه ؟ به ناگره ، كه س نه نيجه نه توانى ته حه مولى ناگر بكا ؟ هه ركه سيك توانى بابى بى قسه ي خوا بكا دياره نه و كه سه ي به بى قسه ي خوا دهكا زور ملهوره زور بى عه قله ته حداي خوا نهكا نه لى نا من نه توانم به رهنگارى ناگره كه ت بيمه وه ، تو ناگريك بگه روه و برو ناويه وه بزانه نه توانى هه ركاتيك ويستت عصيانى خوا بگه ي يان به ره و طاغوت په رستن برويى ناگريك بينه بهر چاوى خوت بلى نه بى جارى بچيته ناو نه و ناگره ئينجا نه بى به قسه ي بگه ي بزانه نه توانى !

(فَهَلْ تَدُلُّنِي عَلَى غَيْرِهِ) به نه صرانيه كه شى وت شتيكيترم نيشان بده (قَالَ : مَا أَعْلَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ حَنِيفًا) نه و يش هه مان شتى وت ، سبحان الله ئيستا رهنكه به لاتنه وه سه ير بى بوئه م يه هودى و نه صرانيه خويان نابن به حه نيف ناوا ده مينه وه به لاتانه وه سه ير نه بى.

يه كى نه يه هوديه كانى زه مانى پيغه مبهريان پرسى (صلى الله عليه وسلم) له عوله ماكانيان بوو بيان وت نا نه م محمه نه و محمديه كه له ته وراته كه هاتوه ؟ وتى به لى نا نه م محمديه ، وتيان : نه ي تو چى دهكه ي ؟ ! وتى : هه تا ماوم دووژمنايه تى دهكهم .

نه شزاني حه قيقه ته كه چيه نه زانى حه قيقه ته كه دىنى ئيسلامه به لام نه لى هه تا ماوم دووژمنايه تى دهكهم .

(قَالَ : وَمَا الْحَنِيفُ ؟ قَالَ : دِينَ إِبْرَاهِيمَ) وتى حه نيف چيه ؟ وتى : دىنى ئيبراهيمه . (لَمْ يَكُنْ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا) نه و يش هه مان شتى وت وتى نه يه هودى بووه نه نه صراني بووه (وَلَا يَعْبُدُ إِلَّا اللَّهَ) له الله زياتر كه سيترى زياتر نه په رستوه (فَلَمَّا رَأَى زَيْدٌ قَوْلَهُمْ فِي إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ خَرَجَ) كه گوئى لى بوو هه ردوو عالمه كه موته فق بوون له يه هود و له نه صارا ده رچوه ده روه وه (فَلَمَّا بَرَزَ رَفَعَ يَدَيْهِ) كه چووه نه و ده شته ده سته كانى به رزكرده وه (فَقَالَ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْهَدُ أَنِّي عَلَى دِينِ إِبْرَاهِيمَ) خوايه من شايه تى

نهدم له سهر دینی ئیبراهیم ، نهم پیاوه بوو به حنیف و بوو به یه کخوا په رست شوین
ضه لایه تی مه ککه یه کان نه کهوت شوین ضه لاله تی یه هود و نه صاراش نه کهوت .^{۱۱}

حه دیشکی تر :

نهمای کچی نه بو به کر (رهزای خوی لی بی) فه رموی (قالت : رأیت زید بن عمرو
بن نفیل قائماً مُسنداً ظهره إلى الكعبة) نهئی زهیدم بینی به پیوه راوه ستابوو (مُسنداً
ظهره إلى الكعبة) پستی دابوو به که عبه وه (يقول : يا معاشر قريش) نهمه ئیعلانه
له کاتی جاهیلته دایه (يا معاشر قريش ، والله ما منكم على دين إبراهيم غيري) والله
کهستان له سهر دینی ئیبراهیم نین له من زیاتر چونکه ئیبراهیم ناوای نه نه کرد که ئیوه
نه تان کرد شیرکی و ضه لاله تی نه نه کرد (وَكَانَ يُحِبِّي الْمَوْءُودَةَ) ته به عن هه مووتان
نه زانن له و سه رده می جاهیلدا مندالیان زینده به چالیان نه کرد کچیان زینده به چال
نه کرد به لام نه و نهی ده هیشت که سیکی بینیبایه کچیک نه با نه یخاته ناو چاله وه نه یوت
به خاوه نه که ی (يقول للرجل إذا أراد أن يقتل ابنته) بیویستایه کچه که ی بکوژی (لا تقتلها
) نه یوت : مه یکوژه (أنا أكفيكها مؤنتها) من به خیوی ده که م بیده به من
(فياخذها) منداله که ی وهر نه گرت و نه یبرده وه بو ماله وه و به خیوی نه کرد
(فإذا ترعرعت قال لأبيها) نه گهر گه وره بووبایه بووبایه به کچیکی گه نج نه یوت (إن
شئت دفعتها إليك) وهره نه وه کچه که ت نه گهر نه ته ویت نه ت ده مه وه (وإن شئت كفيتك
مؤنتها) نه گهر ناشته ویت هه ر خووم به خیوه ی ده که م . سه یری ئیسی نهم پیاوه که چون
بووه نهمه زهید بوو.^{۱۲}

^{۱۱}: الکتب « صحیح البخاری « کتاب مناقب الأنصار « باب حدیث زید بن عمرو بن نفیل، رقم: ۳۶۵۱
^{۱۲}: هه مان سه رچاوه ی پینشو .

نهم زهیده (رهزا و رهمهتی خوی لی بی) بزاین نهو جه دیسانه‌ی نه‌ئاستیدا هاتووہ
چیہ !

له‌ریوایه‌تیک هاتووہ :

نیمامی ابن کثیر هیناویه‌ته‌وه و ده‌فه‌رمووی : پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم)
فه‌رموویه‌تی : (یحشر ذاک أمة وحده ، بینی و بین عیسی بن مریم)^{۱۳} نه‌ئی زهیدی کوری
عه‌مری کوری نوفیل به‌تاقی ته‌نها بوو بو‌خوی نومه‌تیکه .

نومه‌ت : دوو مانا نه‌گه‌یه‌نیت لی‌ره‌دا .

۱- به‌مانای قه‌بیله‌یه‌کی گه‌وره .

۲- به‌مانای عالمیکی گه‌وره .

خوی به‌خوی به‌ته‌نها نومه‌تیک بوو وه‌کو خوی گه‌وره خوی به ئیبراهیم ده‌ئی (إِنَّ
إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) (النحل: ۱۲۰) نه‌ویش نه‌وها
بووه به‌م شیوه‌یه .

(لقد لقه زيد بن نضيل الرسول ومات قبل ان يبحث الرسول) نه‌وه بوو مرد
به پیغه‌مبه‌رایه‌تی پیغه‌مبه‌ر نه‌گه‌یشت به‌لام له‌زهمه‌نی جاهیله‌یه‌تدا به‌موحیدی رویشته‌وه
لای خوی تعالی وه پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) شه‌هاده‌تی به‌هه‌شتی بو‌داوه .

باینه‌ زهمه‌نی خو‌مان :

نالهم زهمانه‌ی خو‌مان نیمه‌ش سه‌یری نه‌و خه‌لکه بکه‌ین بلین خه‌لکینه نه‌و که‌سه‌ی که
له‌سه‌ر دینی باوکه ئیبراهیمه که خوی تعالی نه‌مری پی‌کردوه که له‌سه‌ر دینه‌که‌ی بی
وه‌کو وتمان نه‌نایه‌تی ۴ سوره‌تی الممتحنه نه‌و که‌سه‌ی له‌سه‌ر نه‌و دینه بی له‌سه‌ر دینی
پیغه‌مبه‌ر محمد بی (صلی الله علیه وسلم) که تو له زیکره‌کانی ئیواران و به‌یانیان نه‌مه
دووباره نه‌که‌یته‌وه چون دووباره‌ی نه‌که‌یته‌وه (أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ ،

^{۱۳}: اسناد جید حسن

وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ ، وَعَلَى وَدَيْنِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى وَمِلَّةِ
 آبِينَا إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا مُسْلِمًا ، وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ.^{١٤} هه موو به یانیهک و ئیواریهک
 ئەمه ئەلینەوهه باسی ئەوانه ئەکەم که به ناگان له زیکرهکان هه موو که سیک کهوا ئەو
 زیکرانه بلیتەوهه خوا رحمی پیکردوه و هیدایهتی داوه ئەبێ تدبوری که لیمه که بکا .

(أصبحت ، أمسیت) به یانیم کردوهه و ئیوارهم کردوهه له سه ره چی (عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ
 وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ) له سه ر ئیسلام ته سلیم بوون بهس بو خوا ی گه وره یه نهک بو
 به ندهکانی خوا .، ئاگاداره خوا ی تعالی ئیلاه و خالقه غهیری خوا ی تعالی مخلوقه
 ئەبیت به نده بی ناییت ئیلاه بی ناییت بپه رستری (الْإِخْلَاصِ) یانی هه موو شتهکان
 پوخته کهینهوه بو خوا بهشی کهسی لی نه دهین نه لین (یا رسول الله یا عبدالقادر)
 یا خود شوینی یاسا و ریسای ده ستردی ئینسانهکان بکهوین نه لین ساحیره کان و جادوو
 که رهکان نه لین ئەمریکا و ئەوروپا و دیموکراتیهت و په رله مان و ئەوانیتر چونکه هیچی
 ئیعتراف به دینه کهی خوا ناکا ،

ئاگاداره دیموکراتیهت ئەلی دین بو خۆت بیخه ره دلی خۆته وه خاوه نی دینی خۆت به
 کیشه نیه بهس بابه تی جی به جیکردنی یاسا ئەمه حهقی عامه ئەبیت عام بیت له ناو
 هۆلی په رله ماندا چی بریار بدا ئەبێ ئەوه بی هه تا ئەگه ر بلێ کور سواری کور بی
 ئەبیت تو به قسه ی بکه ی ئەوه نیه له ئەمریکا هه یه زهواجی مثلی که گه ل بریاری دا
 ئەبیت پیاو سواری پیاو بی ئەبیت پیاو ژنی پیاو بی چونکه گه ل بریاری داوه وه
 به پیچه وانوهه بو خۆتان ئاگادارن ئەبیت ئارهق حه لال بی ئەبێ زینا حه لال بی ئەو
 ریبایه ی که خوا ده فه رمووی هه رکه سیک بیکا شه ر له گه ل خوا و پیغه مبه ری خوا ده کا
 (صلی الله علیه وسلم) ئەبیت حه لال بی ئەبیت بکریت و حه لال بی قانونی بو دابنری
 ئەوه ی قه رزه که نه هینیته وه به چه ند قات زیاتر غه رامه ی ده که م ! به ئاشکرا چه نده ها
 که س دینه لای من ئەلین دروسته ئەو قه رزه وه رگرم مامۆستا ؟ کاکه ئەتوانی شه ر له گه ل
 خوا و پیغه مبه ری خوا بکه ی (صلی الله علیه وسلم) ؟ یا خود له حه دیسیکیتر وایه ده لیت
 که متری نی ئەوه یه بجیته لای دایکی خۆت ئایا له زه رووره تدا ئەچیته لای دایکی خۆت ؟

^{١٤}: بیروه أحمد فی مسنده (١٥٣٦٣) عن وکیع بن الجراح.

ههتا تۆ بلی والله من موحتاجم . موحتاجیهت ناخوا له ربیا ناخر خوامان نه کردوه به خوا
بوئه نیمه نه وشتانه نه کهین .

(وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ ، وَعَلَى وَدَيْنِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) سهیرکهن تۆ
دوو پات نه کهیته وه نه مهش هه مووی دوو پات کردنه وهی یهک شته سهیرکه (أَصْبَحْنَا عَلَى
فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ ، وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ ، وَعَلَى وَدَيْنِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَعَلَى وَمِلَّةِ أَبِيْنَا إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا مُسْلِمًا) هه مووی یهک شته یانی خوایه بهس رووم کرده تۆ
رووناکه مه که سیتر دواتر رووده کهیته غهیری خوا موناقه شه ده کهیت و ده لیّت فلان له فلان
باشتره ، وهکو نه وه وایه بلی نه بو جهل له نه بو له هه ب باشتره فیرعه ون له نه مروت
باشتره ! هه مووی یهک شته (الکفر ملة واحدة) رووبکه ره خوا .

وصلی الله وسلم علی نبینا محمد ، وعلی آله وصحبه وسلم

کۆتایی